

15. aastakäit.

Fr. R. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Reamatukogu

Riigi Ühiskondlik number 15 kop.

Meie Mats

Nr. 99

Laupäeval, 9. (22.) juulil 1916.

Nr. 99.

Hoore sõjatangeline.

Pärismaa.

Otto Höcker.

(Järg 1.)

"Tasa," jattas ta waljemine, kui Gordon midagi wähele ütelda tahtis, "lubage, et mina räägin! Ma usun, olen teile juba näidanud, et mul teie wastu isiklikult midagi ei ole, sest teie täidate oma kohust ja teile makstakse selle eest palka. Mina ise olen rahuarmastaja mees, näen enese ümber wahetewahel ka heameelega wõõraid nägusi, aga muudu, jäetagu mind rahule! See talu on minu oma, ja kui Jumal tahab, siis sängitatakse mind siinsamas kord minu armsa Mary kōrwale ta maamulba!"

Mida kauemine Gordon wanamehe pillusi ja nõoilmet uuris, seda selgemine mõistis ta, et temale ülesanne oli antud, mille lahendamine ligikaudu wõimata, igatahes heal wõisil wõimata oli.

"Müüjufusel ajal nagu meie aeg," ütles ta siiski natuke aja pärast, "mil inimesejugu hiiglasammul edeneb, peab ühki inimene oma huwid ülesõhufusele ohwerdama."

"Wõimalik," urises wana, "aga mina tean, et ma wiimase kui jalatäie maad enesele tööga olen omandanud, esiti labidaga, herra — ja ma tean edasi, et ma kõit eluaeg pärisorja tööd olen teinud, herra — ja seal tuleb äkitselt Jumal teab kes, ütleb enda herra olewat, juhü minu wee kōrwale, nii et mul seda oma maa jaoks enam ei ole ja ma pealt waatama pean, kuidas wiljakandja maa jälle kōrbeks tagasi muutub ja minu kari kümme peenikoormat kaugese jooma ja sealt jälle tagasi ajada tuleb."

"Well," katjus Harland meest waigistada, "selle wastu teewad sabandeb asunikud juure kõrbe põllumaaks; peaaegu pool miljoni põlbu wõidetakse selle läbi kōrwale."

Tom Dugan sülitab põlglikult abrale.

"Teie nimetate neid hulgujeid asunikudets?" küsis ta lühidalt. "Müüad on nad, müüad, kes liwa uuristawad, muud midagi! Asunikka ei ole meile siin tarwis! Siinne maa on tarjamaa — weel enam: ta on minu maa!"

Ta oli lahtise alna juure astunud, katus Harlandi oma juure ja tähendas kuupaistel särawa wiljapuuaia nurka, kus isekralik kivihiuul seisis.

"Seal ta magab," ütles ta tasakesi.

"Kes?" küsis Harland, kes ta tähendusest filmapilt aru ei saanud.

"Minu Mary. Seal kivihiuuliku all magab ta; mina ise raiusin temale sinna kalju sisse kalmu. Oli armas ja hea naine — see minu Mary."

Tähti aega oli ta wait ja imes piipu.

Siis ütles ta rahulikmal toonil:

"Teie mängite nagu lapsed tulega, sest teie ei tunne ei idge ega ka tema tigebuti nagu mina. Selletarwis on waja teda aastatekaupa tundma õppida. Dobate ainult, kuni ühel kewadel jälle shinaotuuks puhuma hakkawad ja kõrgel mäeturistikubes lamawa lume üle õõ sulama panewad — kaks korda olen mina seda juba kaaja teinud. Kas tammi ees on wõid ei — see on üks kama kõit! — Aga tulge ühes wälja — tuba on liig kitsas!" ütles ta iseenele wähele.

Ja külalise saatel sammus ta due.

Seal, kus ta eluseltkõlise hauaküngas seisis, seisis ka pint. Selle peale wõttis wanamees istet ja tähendas, et seda ka Gordon teeks.

"Siin istun ma tihti," algas asunik natuke aja pärast. Ta oli piibu tähjalts suitsetanud, koputas tuha wälja ja pistis taskusse. "On mul ju siis alati, nagu wiibiks Mary mu lähedal. Imelik tundmus see, kui kedagi enam ju juures pole, kes sulle elus tarwilik oli nagu õhki. Mina näen teda aga iga päew, ta näib ikka minu ees seiswat, nii et latju wõid läega."

"Teie abitaasa oli asunikku tütar — eks?" küsis inshe-ner enam wiisatule kui huwituse pärast.

Tom Dugan raputas pead.

"Tema oli wäike müüjanna poes — minu Mary," algas ta siis; "ta oli hästi haritud ja tahtis koolidpetajana hakata. Aga siis suri isa. Nagu see harilikult ikka nii on, pibi ta oma halwatud ema toitma ja näljutas enda läbi, kuni meie üksteisega tuttawaks saime ja abielusse as-

tusime. Esialgul oli mul küllalt teenistust. Wõin tõeste ütelda, et hea kirjalabuja olin. Kuni suur tulekahju Chicago ära häwitas ja sajadtuhande leiwata jättis. Teiste seas ka minu. No jah, siis alles nälgimine weel algas. Oigu! Ühel päewal olime täieste rahata; meie laps oli surnud ja, kofta otsides, mida kufagilt leida ei olnud, jooksin ma latiste taldadega hommikust õhtuni tänawatel ringi. Seelord otjustasime lääne poole wälja rännata — müidugi jala, sest raha meil ei olnud. Misfugust hirmsat waewa me seelord nägime ja kannatasime, seda ei osta ma kirjeldada. Seda peab ise läbi teinud olema, kes aru tahab saada, kuidas meie jalad walutasiwad. Kõige kolemana kohana pör-gus, kus kurat tema ohwrits langenud inimesi nende kannatustes kõige õhusama meelega wõid waadata, kujutan ma enesele ette seda kiwist, järsku teeb, mida mõõda hukka-mdistetud, weriste jalgabega pidwad rändama — ikka ja lõpmata rändama! Müüguine oli meie teel!"

Ta õhtas sügawaste, toetas pea põlwe peale toetatud käte peale ja wahtis tähti aega waitides ja tarretult oma ette. Siis näitas ta üles äkiliste mäelõrgustikkude poole, mida parajaste hele kuuwalgus nõibuslikult pildistas.

Wiimaks ometi jõubis kätte päew, mil seal seisime ja alla siia sellesse orgu tohtisime waadata. Pärast neliküm-mend kuud kestnud pillu rändamist. Seitsaardil oleme siin elanud, esiti koopas, mille leibime ja elamiselohajeks tegime, kuni iseenelele jõubime maja ehitada — mitte selle maja, ei, see tekkis alles aastate jooksul. Seal maja taga, kus nüüd piimaleiber seisab, leibime kaljukoopas, milles me terwe aasta elasime. Seal sündis meile ka meie poeg. Kuidas me töötasime ja rühmasime! Tõeste ainult oma abi peale lootes, ilma rahata, ilma tarbeasjadeta, ilma koge-mufeta. Muud meil esialgul ei olnud kui labidas ja — käd! Siis jooksis üks ekstele sattunud lehm oma waas-taga meie juure. See oli meie praeguse tarja algus. Jga kuni seal maja sees olen mina kaljust wälja raiunud, ära tahunud ja majasse müürinud. Minu Mary rändas kahe-kümne tunni kaugusele, et kõige ligema naabri kätte mu praeguse wiljapuuaia jaoks esimest taimi kaaja tuua. Need oliwad head inimesed, kinkiswad meile kirwe, pisut woodi-peju ja wilja külwamise tarwis, pärast weel tofina lanu. Ja nii me algasime, mina labidaga, ja Mary tegi me koo-paelumaja ei millegist ilufats, tegi woodib samblast ja leh-tedest — ja asi läks. Põhul mul ju oli ja hea kätt olen ma ikka olnud. Metsloomi oli küll, küll, ja idgi andis talu ka niipalju kui kulus!"

Ta oli enda ikka palawamaiks tõneleenus ja ise selle juures elawalt käsi liigutanud.

"Oh wõõras," tähendas ta nüüd, "mina ei osta teile seda rōdmu kirjeldada, mis meie tundsimine, kui esimest maifi nägime maa seest nina wälja pistwat. Ühel pühapäewa-hommikul oli see. Kui me einelaualt üles tõusime — seelord olin ma juba laua ja kahe pingi omanik, müidugi oma teh-tud — siis läksime käsitäes põllule. Mary nägi maifitõrri kõige esiti, meie olime maifi ritta külwanud, ja kääga tehtud mullahunikuteft wahtiswad wälja helerohelised kõrrelesed — ja siis nägime neid päew päewa kōrwal kaswawat — ükski ema ei olets wõinud oma laste peale uhtem olla! Kuni esimene lõitufepäew tuli — oli see aga suur rōdmu-päew!"

Nagu unistades waatas ta ringi; oli näha, kuidas ta waimus minewiluse tagasi waatas ja seda kõit nüüd jälle nagu uueste läbi elas.

"Oh, kuipalju õnne elas kõhe alguseft saadil ühes meiega siin orus! Seal oli esimese maifitõrri jetta üks wõõras seemnetera ekfinud. Kui ta pinnast üles tõusis — kolm wäikeft rohelist lehte — ei teadnud me, mis ta wõis olla. Aga meie lastime ta kaswada, mina kaapijin talle mulba ilusaste ümber, ja äkitselt hakkas ta haruji ajama. Siis müidugi teadsiime, et see weemelon oli." Ta naeris tasakesi oma ette. "Jumala eest, ma usun, poisilene ei unusta iialgi, kuidas peab puuwilja warastama wõit ujuma — ja weeme-lomid maitswad isekranis head. Diteft kaswas kolmteistküm-mend wäikeft meloni, aga ühel õõsel tampis wafilas taft üle ja neli nendest sai hukka. Nüüd tean ma, parem olets olnud, kui ühesla hukka oleksid saanud ja ainult neli järele

Suvi.

Suvi. Palaw. Pilwedeta taewast
 särab õhetades päikene . . .
 Tuult on wähe. Mina puhtan waewast,
 pikku maha heidan peenrale . . .

Ühelspool mul kullakarwa rufis
 häälis, kõhiseb ja kahiseb,
 teiselspool — seal kaswab kartul kufis,
 haljendab ja ilul õilmitsib.

Rullist kajab mefilastefumin,
 kes seal hoolsalt tegemas on tööd;
 koplust kostab kuljustegi kumin —
 tean, ruun, seal rahus fina sööd!

Rukki tagast, põllupinnast laetud,
 lehwib ninasse mul laudalõhn:
 sõnnik, seal on abra! sisse aetud,
 et wõiks rammu saada põld, mis lõhn.

Minu kohal, kõrges õhuwallas.
 kuulen lõõkete lõõritust;
 kaugemalt, kus kõrge mäekallas,
 kajab kõrwu karjatrall ja luft.

Drus, kaugel, suure mäe taga,
 wilkutte lõõgil oigab aas,
 kaugel kõrgel, kõrgel, kõrgel aga
 sinab taewawõlw kui selge klaas . . .

R. Põld.

Põgenemine ümberpiiratud kindlusest.

jäänud, sest et weemelon niipalju wilja ei suuda walmis
 küpsutada. Esimesel septembril oli minu Mary sünnipäew,
 ja salamahti pugefin ma maisi, mis seelord mehest pilem
 oli, ja waatasin melonide järele, sest ma tahtsin temale ju
 midagi kingida. Lumerohelisena säras kõige paksim wili
 lehtede all. Ma koputasin temale külje peale, ei saanud
 aga aru, kas ta ka küllalt küps on wõi ei. Siis wõtsin noa
 appi — ja tõsi, niipea kui jälle sisse lõikas, ilmus punane,
 mahlane liha.“ Ta naeris mõminaga oma ette. „Oli see
 aga rõõm — seelord! Minu Mary nuttis õnne pärast, kui
 talle meloni kätte wiisin — esimese wilja omaft maast!“

Ta oli püsti tõusnud ja seisis Harlandi ees otse hiig-
 lasuuruses.

„Wõib olla, ehk jutustan teile teineford pikemalt, wõd-
 ras, kudast me kõrbest ajajooksul wiljatandja maa ja mõ-
 nusa paiga lõime. Ma kordan, et oma maa peal seisan,
 kuhu Jumal mu ise on juhatanud. Selle läwe peal talitas
 mu naine; tema jalgade all muutus iga jalatõis maad õn-
 nistatud maaks. Nende liwide all magab ta ja mina“ —
 ta ajas enda sirgels ja ta näole ilmus ahwardaw ilme —
 „mina kaitfen ta magamist, ja häda sellele, olgu ta ülem wõi
 alam, kes mind mu omalt pinnalt tahab wälja ajada!“

Wabatahtlikult ma ei lahkü, ja kui teie wägivalda tarwitata, siis on häda mind õpetanud, kudas rahurikkujate ja rõõvlitega tuleb ümber käia. Minu käsi on kindel ja mu piis ei ole veel iial märgist mõõda lahkunud!"

Wärin käis Gordon Harlandi südamest läbi, kui wanameest ruttu karjaedade poole nägi sammuvat. Wabisewa kuurwalge käes näis ta teha veel suurenewat, ja üliinimlist kaju omandawat, kuni ta müüriturga tahta filmist kadus.

2.

Kui Harland pikkamisi elumaja poole tagasi sammus, nägi ta rõdul asuniku tütar, ning astus wiisakalt selle juure. Neiu oli käewarre rõdu toe ümber pannud ja seis ni, et kuurwalge ta mustjaid juukseid nagu pühapaiste ümbritses, aga näo warju jättis:

"Teile on meie olud wististe wilumata, eks ole?" küsis ta.

"Siin illewal on imeilus," kinnitas Harland. "Käks wend juba magama?"

"Bill on wäsinud. Urge arwate mu wenda lahkujetaks, aga ta pole peaaegu nädal otja enam magada saanud."

"Seda pole temast märgatagi," arwas Harland. "Tema tegi lasowistamises lausa imet, ja veel paremine ratsutab ta!"

Neiu naeris rõõmsaste.

"Polegi ime, see'p ta töö ju ongi."

Harland oli trepi ülemisele astmele istunud. Usaldawalt wõttis ta neiu tema kõrwal istet, pani käed rüpes kokku ja waatas temale selgil filmil otja.

Ta näis midagi iseäralikku ütelda tahtwat, wiiwitas aga veel natuke, enne kui küsis:

"Kas teie ta usute, et isa meie talu teie sellile peab ära müüma?" Siis, kui Harland kinnitades pead noogutas, ütles ta elawalt: "Wabatahtlikult ei sünni see iial! Ennem wõite seal selle kalfuhtiglase maha suruda kui isa meelt muuta."

Dhates wakis ta jälle, küsis aga kohe selle järele järjult: "Kui kaua wõtab see veel aega, mil oru ette ehitataw sulg walmis saab?"

"Nasta veel wähemalt, wõib aga ka olla, et kats kolm aastat."

"Nasta!" Neiu juust kostis ohlamine. "Wõib olla ainult aasta ja siis —"

Wõttes wakis ta pimeduse peidus mõõdatohiwewa jõe poole ja selle taga tintmustalt filmapaistwate laawataljude peale.

"Wõnikord tuleb mulle kohutaw küsimus huultele, mis lord ometi kõige selle lõpp saab olema," rääkis ta siis edasi. "See org oli ikka meie oma. Sündis wäljas maailmas mis tahes, kaubandus, läbitämine, sõda ja rahu ei puutunud meid, sest meie walitsemise ise omal pinnal. Wõib ju olla, et maksew seadus teile õiguse annab meid siit ära ajada, aga taewa poole ksendawaks ülekõhtuks jääb see ometi, kui selle tülitse maapealsel paradisi, mis minu wanemate elutöö läbi selleks saanud, jälle ära häwitata. Ma tunnen oma isa, ma armastan teda ja — ja ma kardan tema pärast. Kuna teie ära häwitata, mis tema waewaga loonud, teete teie ta elu wäärtusetaks, kaotate ta inimesesoo raamatust — niisugust wägivaldategu ei saa iial rahalise kahjutajuga heaks teha!"

Neiu oli ülles tõusnud.

"Aeg on juba hiline," ütles ta, "kas ei oleks wahest sünnis, kui ma teile nüüd teie magamisetoa kätte juhatan?"

Harland teadis waewalt, mis selle peale pidi wastama. Tema meel oli nii iseäralik. . . . Tal oli tunne, nagu oleks midagi sellest, mis Emily Dugani hinges elas, tema juure effinud; nagu oleks kõik org ja rõdu, mille peal lamp põles, ja maja selle neiu juuresolemist ja tundeid täis. Terawad mäekonturid muutusid eelwahtideks, mis orurahu kadestalt walwasid, ja sõtuule käes kohiwateft puulatwadeft tajas nagu lahke jostin; isegi magusa lõhnaga täidetud õht näis temas tulewast häwitajat aimawat ja langes rasteste ta kopsudesse.

See tunne ei lahkunud temast ka, kui ta oma endise meeleo'Emily toas, mida see temale õõfeks tarwitada andnud, jälle kätte sai. Tuba seisis just sõõgitoa taga ja oli lihtsa fiskeadega; temas polnud muud kui kitsas woodi, lihtne riidesepanemise kummut ja harilik moskitowõrk woodi ümber. Kirjust fittist eesriide taga rippusid seal mõned kleidid ja nende kõrwalt riulilt leidis Harland mitmed raamatud, mõned Cooperi rohulagenditujutud, nende kõrwalt algebra õperaamatu, rahwalikul keelel kirjutatud teesuhataja mitmesugustesse mõtteteadlistesse süstemidesse, moodilehe jõulunumri, wäitse kulumud piibli ja finkillede järele lõhnawa raamatutele "Kunst ilus olla."

Wäike ruum oli palaw ja tume. Küki aega oli Gordon Harland woodis illewal ja kuulatas ärewall meeltele õõfeseid kohinaid, weiste tumedat ammumist, jõe kohinat ja mõne õõlinnu huikamist — see kõik paistis ta meelest eba-harilik ja ülemaine olewat, sest et ta kõrwad suurlinna käreaga ja müraga oliwad harjunud. Need kõlad oliwad nagu hülüded teiseft maailmast, mille olemasolemist tal siamaani aimugi ei olnud, kuid mis teda nüüd kütkestada tahtis.

Wiimaks ei suutnud ta siin kitsuses enam piisida. Tasaletsi tõusis ta ülles ja awas kuulmatali sõõgituppa wiitwa ulse. Selle seinu sees seisis aten — see oli lahti ja niinama heledaste kui kuurwalgus särastwad tähed tupp. Nad walguustastwad atna all seiswat wana sohwat ja — Emily nägu. Neiu pikutas seal täieste riides ja unes poolawatud huultega, käed risti rinnal, ja magas rahulikut.

Tasaleft taganes Harland oma tupp jälle tagasi. Ja kui ta nüüd uueste woodise heitis, jäi ta ka kohe magama.

Alles weistekarja ammumine äratas ta jälle. Woodis istukile tõustes paistis hele päike temale filma.

Sõõgitoas polnud kedagi; eine oli juba ära koristatud; ainult tema jaoks oli taldret veel seal — suitsuliha, pool külma kana, nende kõrwal kohwi, piim, wõi ja mesi; isegi kimbuke elawaid lilleid ei puudunud. Need oliwad nähtawaste hommikul nopitub.

Õõfides astus Harland rõdu peale. Sedasama kollast tolmupilwe, mida ta eelmisel piawal laawataljude tipult näinud, nägi ta nüüdki, wähemalt penikoorem kangel orus. Eht küll pihhapäew oli, kihutastwad seal ratjamehed edast-tagast, et veel mitte märgitud aastaseid wafklaid tulise rauaga ja noga ära märkida.

Ule õue tülles lähenes Emily rõdule. Juba eemalt teretas ta Gordoni lahle käewistamisega. Pahema käe otjas oli tal ämargune korwikene, wististe praegu kokku korjatud wärskleid mune täis. Kui ta läbi päiksepaiste lähenes, uskus Gordon ei iialgi enne nii armast ja ilusat neitut näinud olewat. Kena, roosiline, läbi ju läbi terwe, lapselik, kuid ometi eluküps ja targem kui aastad lubastwad, lastewärste ilu veel ülenatud hoolitsemata emalikkuse läbi, mis ta terwest olemisest wälja woogas.

Kui Harland teda nii enese poole nägi tulewat, uskus ta minewikusse näha wõiwat, kudas tema asemel ta ema, seekord alles niisama noor ja ilus, oma mehe kõrwal tõotatud maa poole sammus.

Ja tal oli, nagu lähetsiwad ta filmad udusels, nagu ei oleks päite enam endise säraga säranud. Ta pill uitas neiu ema kalmukäntale. See oli omale oma mehe sellisise ise oma wäitse maailma loonud, aga suur maailm oli nende järel siia tulnud, ja tema ei jõudnud mitte enam seal hingata, kus ta siamaani elanud ja nii õnnis-tuserikkalt töötanud — ühel päewal pidiwad weewood siin orurahu sõõgele tõusma ja sealt kõik ära pühkima, mis seal oli, ka selle haua sealt. Pääsemist siin ei olnud. Aga Harlandi moodne seijukoht leidis, et see ka illelohus polnud. Üksit peab üleüldisuse huwidele alla heitma — see on kõik. Aga tema aruldastelt rahutu jüda kuulutas temale ette, et need järjud kujuk, mis täna veel toredat pilti ümbritsewad, ka kurbmängu tunnistajad saawad olema.

Kohe pärast einewõtmist läks noor inshener jälle teele, ja Emily saatis teda wälise aiani. Siis, kui Gordon juba sadulas oli ja neiu veel lord kätt andis, käis ta muidu tõsijest näost nakkiv naeratus üle.

„Well,“ tähendas ta, „ma sooviksin küll, teie lubaksite mind siia sagebamine tulla.“

Neiu noogutas lahkeste pead.

„Aga muidugi, nagu isa juba ütles. Igaüks peab oma kohust täitma. Teie töötate meie vastu, aga sellegipärast võime sõbrad olla. Võib olla,“ jattas ta kogeledes, „eht on teid Sumal meie juure saanud. Isale näis eila õhtul teie selts meeldivat. Oh, kui temale ometi selgeks suudetaks teha, et keegi ülevõimu vastu ei suuda võidelda. Nüüd aga kardan ma — kardan ma —“

Ta ei rääkinud edasi, vaid lehvitas lahtumiseks kätt, pööras ümber ja sammus tagasi. Alles tülki maa tagant vaatas ta veel kord tagasi. Kui ta Gordoni veel sellesama koha peal nägi, lehvitas ta taskurätikut.

„Isal on hea meel, kui jälle tulete,“ hüüdis ta. „Nii siis jälle nägemiseni!“

„Peatse jälle nägemiseni!“ hüüdis Gordon. Ta nägu väras rõõmu pärast.

* * *

Juba lähines Gordon kodu sõites orutamiehikutuste juure viivale laiale maanteele, kui ta tööliste laagri poolt äht raskaniitku nägi oma poole tulewat, raskaniitku, kelles ta warsti noore Dugani ära tundis. Nagu kohe selgus, oli Bill, nagu iga pühapäew, posti toomas käinud.

Juba tülki maad eemal lehvitas afunikupoeg tulijale saadud kirja vastu.

„Teatus isa advokadilt! Kes teab, eht on teie selts järele annud,“ naeris ta, hobust Gordoni kõrval peatades.

„Krewalt naeratades tegi inshener tõrjuwa liigutuse.“

„Õhtus teie waitse oru üle on juba ammu langenud ja seda ei muuda keegi. Sinna ehitatakse meie peaweerejerwuar. Nii kahju kui mul ta on teie isa elutööd ära häwitada, kuid niisugune sentimentalne meeleolu ei wõi ega tohi nii tähtsa kulturitöö teostamist ometi mitte takistada.“

„Nii on see siis kõikumata kindel, et meie asjad kimpu peame lõitma ja siit lahtuma?“ küsis Bill tumedaste.

„Selle juures pole enam midagi muuta,“ toonitas Harland ja pani teisele käe sõbralikult õla peale. „Kui teie oma isale tõsiselt head soovite, siis andke talle nõu sellega leppida, mida wõimata on muuta. Muud ei jää tal ju ülegi.“

Bill kehitas õlgu.

„Mina ei tunne inimest, kes isa meelt suudaks muuta,“ tähendas ta siis mahalõõbult. „Ema oleks seda wõinud, aga tema on juba ammu surnud — ja kui isa oma talust peab lahtuma, siis on see ka tema surm. See on hirmus temale ja meile. Aga ärge pahats pange,“ katkestas ta äkitselt juttu, „kuid minul on isaga karwapealt üks arwamine. Ainult et ma noorem olen ja aru saan, et siin maailmas wõimus digusest üle käib. Kuid sellegipärast jääb teie orupais kiritööks meie, Duganide, vastu.“

Kerge käepigistuse järele kihutas ta minema ja peatas warsti talu ees.

Kergendatud rinnast õhates astus ta kõõki, kus ta õe ufinaste ametis leidis olewat. Ta wõttis istet, wõttis laiade äärtega wilkkübara peast ja pühkis käeseljaga otsaesiselt higi.

„Nägin isa sulastega üsna ülewal. Ei saa aru, mis rutt tal äkitselt taga on. Waremalt andis inimestele ja loomadetele pühapäemalgi puhkust, mis nad ära teeninud.“

Õde ei wastanud selle peale midagi. Tülki aega talitas ta pliida ääres, siis küsis ta:

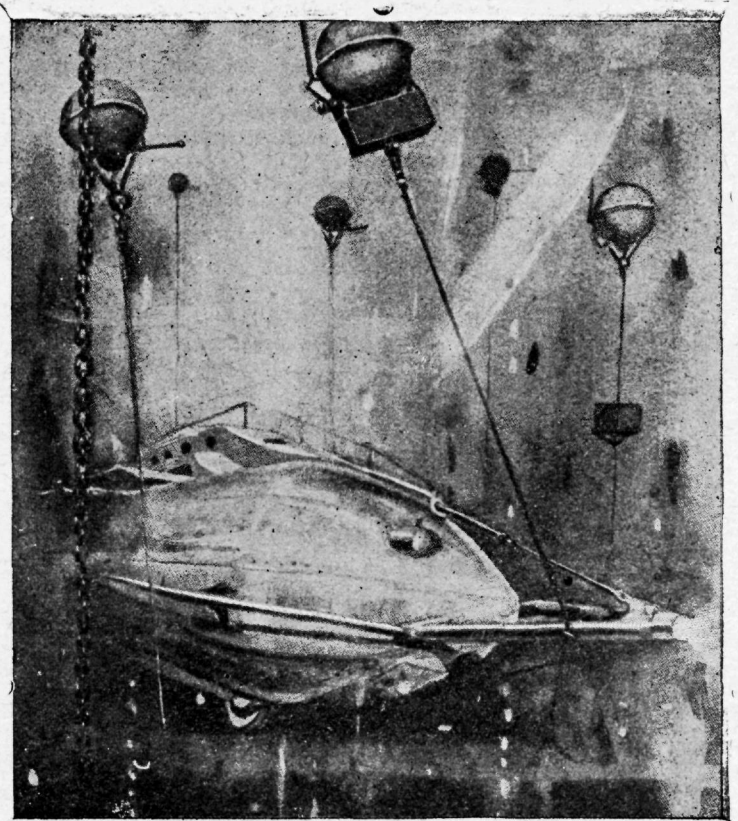
„Said ja teel mister Harlandiga kokku?“

„Uue insheneriga?“ küsis wend vastu. „Jah, meie rääkisime mõne sõna. Näib õige kena mees olewat. Kasid sina temaga eila õhtul juttu?“

Tal ei jäänud kerge punastus Emily näol nägemata, kuigi see pliida ääres õige südiste töötas.

„Ta meeldis wististe isale, sest nad ajastwad hulga aega juttu,“ tähendas neiu ilma üles waatamata.

„Seda parem.“ Bill kehitas õlgu. „Õlgu aeg lühike wõi pikk, isa peab asjade uue olukorraga ometi leppima — ei aita! Pealegi tõin ma isale kirja. Advokadilt. Soowiksin, et ta seda juba oleks lugenud, sest kui mõni niisugune tuleb, on meil alati kahetja päewa wihmasadu.“

Uut laadi weealune paat ja põhjamiinid.

Mõne aasta eest seadis tuntud Amerika ülesleidja Lake uue weealuse paadi plaani kokku. Tema plaani järele on weealune paat nõnda ehitatud, et ta mitte ainult weepinnal ja wee all sõita ei wõi, vaid ka iseäraliste rataste abil mööda merepõhja edasi liikuda wõib, nagu automobil kuival maal. Iseäraliste abinõude waral wõiwat see paat weealuste paatide kinnipiirdumiseks merele seatud traatwõrkude alt läbi pugeda ja põhjamiinide wahel üsna hädaohuta loowida. Lõpuks wõiwat paadist wee all weel tuufer wälja astuda ja wajaduse korral miini juft waenlase laewa alla seada.

Meie pilt siin (Amerika pildilehest wõdetud) kujutab üht niisugust weealust paati põhjamiinide wahel.

Rõneldakse, et fakslastel paar fedalaabi sõiduriista walmis olewat, aga kui palju selles tõtt on, ei tea muidugi.

„Wahest teatab advokat midagi head,“ tähendas Emily wiiwitades.

„Selle peale pole mõteldagi. Uus inshener ütles mulle selgeste, et meie päewad siin ülewal loetud on. Meie peame ka meele muutma, Emily; jest mis saab küll muidu?“

Ta oli wahetajal kaastoodud kirja taskust wälja wõtnud ja andis selle nüüd õe kätte.

„Rõige parem on, kui sina temale selle kätte annad, jest sind hoiab ta kõige enam.“ Siis õhtas ta. „Kui ometi ema weel elaks!“ ütles ta rõhutult. „Tema oleks isa meele wististe ümber muutnud!“

„Wahest aitab ta meid weel nüüdki,“ ütles Emily pühakult ja wõttis wenna käest kinni. „Nagu isa, nii ei saa minagi fundest lahti, nagu wõiaks ema weel itka meie juures ja meie ei saa teda ainult näha.“

Tülki aega walitsemis waitkus, siis kajas wäljast labjaplagin. Ruttu pööras Bill elutoa ukse poole.

„Sina, mina kaon ära, kuni isa kirja on läbi lugenud,“ ütles ta. „Anna sina temale kiri kätte, mina ei taha heameelega piserauats olla.“ (Särgneb.)

Iša ja poeg.

Hispania kirjan. W. Blasco-Ibanezi järele-lm.

Basquale Caldere kirjuti juure jooksti igast küljest kottu. Talumehed astusid üle läwe suures ärewuses, mis hirma ja kaastundmusega segatud.

"Noh, kudas poisiga lugu on? Weidi parem? Kudas ta õõ mööda saatis?"

Wana Basquale wõttis naisest ja lähematest ning kaugematest sugulastest ümbritsetud nurkas rahulolemisega naabrite kaastundmuse-awaldust vastu.

"Jah, täna nagu oleks weidi parem."

Ja tõeste ei olnud haige juba kahel päewal tööbehoogude all, mis terve maja pahurpidi olid pööranud, kannatanud. Seda kuudes pistsid harilikult waikivad põllumehed, Caldere perekonna sõbrad, ja naisterahwad ssemise hirmuwärinaga pea utse wahelt sisse ja küsisid aralt:

"Noh, pois, kudas terwisega lugu on? Kudas tunned enese olewat? Parema, — mis? Noh, kasu aga mees olla..."

Toas wiibis wana Basquale ainuke poeg — noor Basquale, kes pilguga, mis wähemaidki tundeid ei awaldanud, toa kõige pimedama sse nurka wahtis.

Silmi wärastades ja otseisist kortsutades hulkus isa kas õue mööda ringi wõi käis harjumuse sunnil wahetewahel ka wälja peale. See ei olnud aga mitte enam harilik Basquale Caldere, kes sammugi ei suutnud astuda, ilma et ta wärskeltkiintud wao seest nähtawale tulnud umbrohtu ei oleks liitunud.

Jah, ennem ei olnud see nii... Mis tähendab talle nüüd see maa, mille ta oma palehigi ja käteõuga wiljakaks oli teinud! Kui poeg terve oli, oli ka maa kallis, aga nüüd...

Tal oli üksainus poeg, weidi hilisest abielust sünninud, — terve, wäsimata, usane ja waikija nagu isagi, sõna töfies mõttes jaha ja älle sõjamees, kes oma rasket tööd armastusega, puitlemata ja sunduseta, tegi. Oli tarwis, kargas ta esimehena tähte-walgel asemelt ülles ja jooksis wälja peale, et emakeje-maa iha täita, kes omakorda teda ja tervet perekonda jootis ja söötis... Teist niisugust töömeeft ei olnud küll terwes külas leida...

Iša ei olnud talle kunagi otša naeratanud. See oli iša, kes wanast, ammu-läinud ajast pärit, — himus ja halastamata walitseja, kes kõõlt tulles liiskinda, kõigist eemal, toitu wõttis. Teda ümardas naine iše, kes iga mehe joowi aimates tuba mööda ringi laskis.

Kuid selle farmi ja halastamata katte all peitus tõsine, sügaw ja kindel isa-armastus poja vastu, kes ju kõigest sellest, mis ta ilma peal loonud, kõige wäärtusliksem oli. Ja miks ei pidanud teda ka mitte armastama! Nii sagedaste mõttes ta iseeneses: annaks Jumal, et niisuguseid tublisi poisja ilmas rohtem oleks! Ta ei joonud ega suitsetanud, ja hoidis ennast katelustest eemale. Jaanipäewaks pidi ta enese naabri-peremehe tütreaga kihlama — armsa plikakejega, kes muidugi ka omajagu warandust ja kariloomi kaasa toob, ja kari oli naabril hea, seda pidi ka kõige kadedam inimene tõendama!

Näis, nagu naerataks kõik perekonnale vastu, kel ka täieline õigus oli õnne ja rahu peale, sest et seal wäsimata wana hommikust hilja õhtuni tööd tehti. Sihtilugu kujutas wana Basquale enesele heas tujus ette, mis mõne aasta pärast saab olema... Siis on ta juba wana ning jõuetu, ja majapidamise juhtimise on ta terwelt poja kätte ufaldanud, kes juba ammuftaega naisemees ja mitme lapse isa... Seal nad on, need lapsed, — seal nad saherdawad saha ette rafendatud warja ümber... Kisa, kára, naer, — aga kõik see waikib jalamaid, kui lastekarja pill lumivalge wana isa peale langeb, kes peaaegu alati waitib, ja kes hommikust õhtuni urtsiku utse ees istub ja kõiki hoolega tähele paneb. See on wali wanamees!

Issand Jumal! Kui ruttu kõik ära aurab! Kuhu nüüd need lootused ja unistused kõik kadusid? Elati waitfelt, ra-

hulikult, ei wihatud neid ega wihanud ka nemad kedagi, — ja seal langes korraga õnnetus taela...

See juhtus ühel laupäewal, kui noor Basquale parajaste pruudi juureft kodu oli tulemas. Oli lest-õõ, ja noormees ei märganudki, et teeäärseft kraawist koer tema poole jooksis... Wiimaks juhtus ta teda nägema, ja ta haaras kiwi pihku. Selsamal filmapilgul kargas aga koer tema kallale ja hammustas teda walufaste õlast.

Ena, kes poja kojutulekut oli oodanud, karjatas ehmatuse pärast, kui ta sinakat poolrõngast filmas, mis toera hambad Basquale õlale jätnud. Poeg aga naeris... Talle tuli ewa kohtumine nii tentfatas ette.

"Noh, mis sa nüüd, ena, — ega see mul esimene kord ei ole? Mis weel!"

Muidugi, ega koer teda esimeft korda ei hammustanud. Peaaegu terve teha oli tal ju igasuguseid armist ja jälgi täis...

Wana Caldere ei awaldanud wähematti ärewust ja ülles harilikult häälega, et pois homme loomaarsti juure peab minema, kes kuuma rauaga haawa põletab. See kostis nagu käst, ja majas wõttis jällegi endine waitus maad.

Noormees kannatas haawa põletamise mehifalt wälja, nagu seda temalt ka oodata wõis. Loomaarst kirjutas niisugust salwi ja kästis nelja päewa jooksul täitsa tegevusetu paigal olla. Kuid kas noor Basquale niisugune mees oli et ta terve töd wanamehe õlale pidi weeretama?... Kõik läks hästi, ja kui noormees järgmisel laupäewal pruudi juure wõerfille läks, wastas ta naeratades kõigi pärimiste peale terwise üle:

"Wõi mis minul wiga? Annaks aga Jumal, et teie käst niisama hästi käiks, kui minul!"

Noored jäeti rahule ja seati nad kahetseft kõõki nurka nokkapidi kottu, — midagi lubamatat nende poolt ju karta ei olnud, see oli kõigile teada.

Nii läks umbes kuu aega mööda. Kõik unustasid, ainult ena ei unustanud jultunud koera hammustust. Kõige aja pani ta kahetsewa pilguga poega tähele ja uuris hirmuga ta nägu... Ja... Oh õnnetust! Eit ei olnud elfinud... Jumala wiha oli nähtawaste nende peale langenud...

Ühel hommikul ei suutnud noor Basquale enam sängift üllesõusta. Ena upitas ta ülles ja aitas teda suure, kahepoolega sängi peale, mis magamisetoast suurema osa enese alla wõttis... Noorelmehel oli palawik, ja ta kaebas ägeda walu üle koerast hammustatud kohas. Ta wärises terwest kehast, hambad kõgiseft tal suus, ja filmawalged muutusid kollakaks. Saiget sõitis waatama ringkonna kõige noorem arst — don Hofe. Saiget nähes raputas ta tõffelt oma halli pead ja sõnas weel tõffemalt:

"Lugu on täbar... Hooletusesse olete jätnud..."

Ta tunnistas, et ta oma rawitsemise tagajärgede eest ei wõi wastutada, ja soowitas haiget wiibimata naabrilinna wiia, kus arstid eht haiguseft jagu suudawad saada.

Wana Basquale ratendas hobuse ette ja wiis poja linna. Noormees naeratas kõige aja ja kinnitas, et ta enam wähematti walu ei tundwat. Sagasti sõites oli wanamehe nägu märksa rahulikum: pealtnäha õige asjatundja arst oli talle kinnitanud, et mingit hädaõhtu karta ei ole, kuigi ta sinna juure lihas, et haigust asjata niifaugele on lastud minna.

Terwe nädal otša käis iša ja poeg iga päew linnas arsti juures sõdumisel. Seal aga ei suutnud haige ühel hommikul enam paigastki liituda. Hambad kõgiseft tal suus, ja ta karjus nii suure walu käes, et tal waht suunurkadesse ilmus. Päraniatnud filmadest jooksis pisarad, — suured nagu wiinamarjakobarad. Hirmja walu käes wiffles ta sängi peal, ena haaras tal taela ümbert kinni ja oigas hirmu ning walu pärast, wanamees hoidis waitides poja käst oma tugewate sõmede wahel ja sundis teda jellega paigale jääma...

"Minu pojule... minu pojule..." nuurfsus ena.

Uga poeg ei tundnud teda enam õieti äragi. Ja ka ta isa ei tundnud enam poega ära. Talle näis nagu oleks poeg koguni teistfuguseks muutunud olewat. Lemast näis

Isamaa eest.

Läbi pori, palju wõsa
läewad real sõjamehed . . .
Oõ, ju lumes warjuloori,
tõstab oma musti lüsa.

Wälmataalt, nagu hirwed
waffa, läewad waprud wennad . . .
Soritfondil juba jookswad
helgiheltja walged wirwed.

Kuuldub sõja kõue-kõma,
puna-leegid õhtu lõikwad.
püsimataalt läewad mehed —
isamaa eest ohwerdama . . .

Edw. J—feldt.

Tegewas sõjames.

Peale lahingut.

Reel sügise-surmas raagunud puid
ja spiraalis langewaid koltunud lehti,
ma laman ja filmen neid waitunud suid,
keda õitswale elule ätstõikseks tehti.

Mu ümber on hääli, mis meelest ei läe
ja kuulist õksades wingumas tihti . . .
Kuid elawad hinge ei kuule, ei näe
ja nõnda ei tea nende lähemat sihti.

Õh! — toomingalt õksale pifardaw-märg
mu rinnale langes, — tabatud kuulist,
Nii — sarnane on siis wiimane pärg
ja tuules on laeheid kallima huulist. —

Reel sügise-surmas raagunud puid
ja langenuid, koltunud, kõduwaid lehti,
on palju, on palju, on palju weel muud,
keda kallina emale kaotsti tehti. — —

Edw. J—feldt.

Tegewas sõjames.

Saksa sõldatite titeteatri nukud. Üks kujutab inglasi, teine kasakat.

ainult endine lest järele jäänud olewat, millesse niilid pöö-
rame, kohutaw waim oli asunud.

Märatsusehoole järgnes täieline rahulikkus, mis aga
wanaeite enam kohutas, kui kisa ja krambid.

Rõõki olid kõik ümberlaudsed naisterahwad loonud,
kes wahetpidamata haigest kõnelesid ja kõigest siidamest linna
arsti kirusid, kes nooremehi „ärasteinud“ oli. . . Mõrtjutas,
rõõwel! Niikaua, kui tema ennast wahela polnud seganud,
oli ju kõik hästi läinud ja terweksaamine peaaegu kindel
olnud. Mõrtjutas! Ei tea, kudas walitsus ometi sarnaseid
inimesi wõis kannatada! Ja üleüldse oli loetus arsti poole
pöörata, sest et need peale kahju kunagi mingit kasu pole
toonud. Kõige parem on iltagi wanarahwa abindusi ja
rohtusi tarwitada, sest et need aastafadade jooksul ära on
proowitud . . . Endised inimesed elasid kauem, kui meie-aja
inimesed, ja teadsid ta rohkem, kui need . . .

Keegi meesterahwas läks nõiamoori järele, kes koerte ja
nõelusfide hammustusi ravitjes. Üks naabrinaine tõi wana,
pimeada kisse kaasa, kes sellega haigusi parandas, et ta oma
ilase keelega haigeid lohti lakkus.

Rõit waatlesid hirmuga ja haiglaste kaastundmusega hai-
get, — nad nägid, kudas ta terwete tundide kaupa täitsa
liikumata, waitibes ja tardunud pilguga tühjusesse pöör-
ses. Ka pruut tuli teda waatama, — aramutetud, maha-
rõhutud ja armetu. Ta astus haige woodi juure, julges
esimest korga terwe nende tutwufe-aja jooksul tema kätt

pihku wõtta ja läks sealjamas oma liigjulguse pärast nõost
üleni punasets.

„Noh, mis on . . . ? Kudas lugu on . . . ? Pasquale,
minu kallis, kudas on lugu sinuga? . . .“

Ja tema, kes alles hiljuti neiu oli õrnalt oli armasta-
nud, põikles kõrwale tema kallistuse eest, ei tahtnud talle
otsa waadatagi ja oli walmis maa alla wajuma, — nagu
oleks tal iseeneje pärast häbi olnud, nagu oleks ta jelles
iseeneje süüdlase tundnud olewat . . .

Ema hakkas nutma:

„Piha Laewane Isa! Tema waeselese elupäewad on
küll wiist juba loetud . . . Kui ometi teada oleks, misugune
loer teda hammustas. Siis oleks märkja kergem, — siis
oleks päästmiseks lootust. Wanad inimesed tõendawad: waja
ainult sel loeral keel suust wälja lõigata, peeneks raiuda,
jalwiks teha ja peale määrada. Ja wanad inimesed juba ei
õffi! . . .“

Näis, nagu oleks Jumal küla peale lõpulist wihaseks
saanud. Marutõbised loerad hammustasid ka teisi inimesi.
Wimats jäi raskeks, ofte wõimataks wahet teha haigete ja
terwete wahel. Majadesse kinnipandud lapsed wahitfid kur-
walt ja hirmunult piiritu, eluta wäljale. Naisterahwad
käisid ainult kõrwalisi jalgradasi mööda, iltka hulgaupa
koos, ja wahitfid kartlikult ümber. Igalpool wahitfid kõrt-
jate seest neile hirmsad koerte lõuad wastu, — nii pinewile
oli nende ettekujutus aetud . . . Meesterahwad filmitfid

Daniel Pehter,
Moffetassist.
Segewas sõjawäes.

Gustaw Pehter,
Moffetassist.
Segewas sõjawäes.

Jaan Friedmann,
Sagerist. Saawatud.
Segewas sõjawäes.

Herbert Reimann,
Baltistist.
Eibert tütt.

Julius Piibemann,
Kolga-Rõnnust.
Segewas sõjawäes.

Alek. Kruustam,
Segewas sõjawäes.

Jakob Tammit,
Wiru-Roelast.
Rodus parandusel.

R. Mand,
Kogula m.
Sõja algusest sõjaväljal.

Anton Kint,
Udewalt.
Segewas sõjawäes.

Alek. Tammit,
Wiru-Roelast. Saawat.
Segewas sõjawäes

kaheldes ja umbusklikult endi koeri, kes ometi niipalju aastaid neid truult ja diglaselt teeninud, — ja lohtusid nende kurwameelse wälimuse üle.

„Roerad! Roerad!“ kuulbusid hommitust õhtuni taluõuebe pealt karjatused. Roerad hulkusid terwete karjadena ringi, — näksased, päranaetud lõugadega, sajis tarwaga ja metsikult keerlewatel filmadega. Wahetewahel näis terwe küla wälja surunud olewat. Lühjad olid wäljad ja tänawad. Inimesed olid endid majadesse peitnud. Minult wahetewahel rikkus seda hirmsat waitust kord siin, kord seal mõni koera pihta antud paut. Dõ tulekul mähkis läbipaistmata pimedus terwe küla enese alla. Näis, nagu oleks dõ oma laia tiiwaga terwe oru, pätksepaistel nii särawa, lõbusa ja ilusa enese alla matnud. Üksainus punane täpik — walgusepiisatene — wärises selles pimeduses. See paistis Caldere majaksest, kus naisterahwad lambi ümber istudes õhtasid ja wärisesid haige iga karjatuse juures, iga hambakirina wõi krambiwaputuse juures.

Saige äratas kõigis kirjeldamata hirmu, ainult ema ei taganenud tema juurest endistwiisi mitte samruwäärtki. Misjuguks oli pois muutunud! Koguni teistsuguseks inimeseks. . . . Nutudest wäljawoolata ahwardawate filmadega, sinata näoga, ripnewa keelega, alati wahutawa suuga, — jah, nagu metsloom paistis ta wälja, ja mitte miski asi ei tuletanud tema juures enam endist tafast ja heafidamist Pasqualet meelde. Lõmbunud häälega kutsus ta surma appi, pekks peaga seinu wastu, püüdis ennast ära lämmas-tada, — nii ärakurnatud oli ta oma alalisest piinast. Kuid fiiski oli see ju tema poeg, liha tema lihast, veri tema werest — ja wanaeit ei kartnud teda nii nagu teised. Aramoonutatud, sinine nägu jäi palju rahulikumaks, nii pea kui ta ema pijaratest märja, kuivetanud näo külge puutus.

„Ema . . . ema . . .“ sofstas haige harwadel waimu- selgufe filmapilkudel.

Wanaeidel ei olnud põhjust poega kartta: see juba teda ei hammusta! Siial ei hammusta teda! Ja nagu oma hirmsat werejanu waigistada soowides asus ta oma enese kätte kallale ja rebis sealt hammastega weriseid lihastikka wälja. . . .

„Minu poeg . . . minu pojute . . .“ oigas ema mee- leheitlikult nuuksudes.

Ta pühkis surija huultelt wahtu ja tõmmas sellesama raitikuga eneselt üle filmade, ilma et ta külgehakkamist oleks kartnud.

Wana Caldere oli sügawasse mõttesse wajunud ja ei teinud poja ahwardawatest ning kohutawatest filmadest wäljagi. Saige ei kuulnud enam isa sõna, ja ainult ema suutis weel ta üle kudagiwiisi walitseda. Wanaeit ei hoolinud poja ahwardustest ja hoidis teda wägivaldselt fängis paigal, sel ajal, kui ta edasi kippus, ilma et ta isegi oleks tead- nud — kuhu.

Hirmsale karjumisele ei järgnenud enam, nagu ware- malt, ajutised waitusehood. Nüüd kestis kisa peaaegu ühte- joodu, ja, inimesenägu ning inimesetundeid kaotades, karjus ja wiskles, nagu metsloom, kikkus eneselt juutseid peast ja lõhtus ning pekks kõile, mis kätte sattus.

Wana arst ei käinud enam haige terwise üle järel pä- rimas. Ja mistarwiski? Selge oli, misjugu ots õnnetut ootas. . . . Kõik on lõpetatud. . . . Naisterahwad nuuksu- sid lootuseta ja said aru, et surm möödapääsemata on. Nad palusid ainult Jumalat, et wiimsed päewad, — wõib olla, tunnid, — mitte nii piinarikkad ei oleks.

Legamisi jäi Caldere maja tihjaks. Noore Pasquale lähedasest otsast ja raskest seisukorrast kuuldes kartsid naab- rid tema ligi tulla ning peatafid hädaohuta kauguses, aga ta seejuures paistis nende filmist lausa hirm. . . . Noa ja kuuli eest wõib ennast iftagi weel hoida, — aga mida ja siin

Rusta Kalm,
Saaremaal.
Sõjaväesjal.

Iwan Pärtel,
Saaremaal.
Sõjaväesjal.

Karl Simson,
Sõgeweste w. 20. juunil
1915. Saksa wangi lang.

Wiktor Libe,
Põltsamaal. Saawatud.
Georgi rist. Sõjaväesjal.

Alekf. Pillemann,
Rarr a. s.
Tegewas sõjawäes.

Gustaw Suurikson,
Moisefatšist.
Sõbroodus.

Gustaw Suurikson,
Moisefatšist.
Tegewas sõjawäes.

Jüri Jürjer,
Linnaleba w.
Tegewas sõjawäes.

Josef Leder,
Saaremaal.
Saawatud.

Josef Niiström-Niiström,
Kolga Rõnnust.
Tegewas sõjawäes.

ära teed? .. Kes teda teab! Praegu on haige nagu rahulit, seal aga targab ta üles ja hammustab, ja siis on inimene — kadunud! Ei ole mingit nõiarohtu ega mingisuguseid lausumiseidõnu marutõbe vastu olemas, mis inimese nii oma mõimu alla võtab, et ta wiiskleb ja wingerdab, nagu labidaga poolekslõõdud siialit . . .

Noor Basquale ei tundnud enam oma ema ära. Wiimisel waimufelguse filmapilgul oli ta ema õrnalt ja lahkelt enesest eemale tõuganud, — ja eit oli sunnitud ära minema. Haige ei tahtnud oma ema näha. Ta kartis, et ta talle mõistujeta olekus haiget wõib teha . . .

Ja naised wedasid eide wägivaldselt haigetoast wälja ning panid ta kõõli nurka istuma.

Wana Basquale Caldere tegi wiimise jõupingutuse ja sidus surija poja woodi külge kinni. Tema tihedad kulmud wärisesid ja filmad olid tal piisaraid täis, kui ta sõlmetegemise lõpetas ja poega liikumata nägi lamawat sellefama woodi peal, mille peal ta ilmale tulnud. Sõale näis, et ta ise, omaenese kättega pojale haua kaewanud ja tema maha matnud oli. Noormees pani meeleheitlikult wästu, wingerdas, nagu ufs, isa wügewate käte wahel, ja wiimane pidi rohkestest waewa nägema, enne kui ta haigest jagu sai, kellele määratus mõnel minutil kolmekordse jõu andis.

Näe nüüd, milleks ta niipalju aastaid oli elanud ja waewa näinud! Halastaja Jumal, mispärast siis mitte lohe poisi piina lõpetada? Päästmiseks pole ometi ju vähematti lootust!

Enam ei suutnud ta poja meeleheitlikult karjumist kuulata, — ta pani magamistoa ukse kinni. Seal aga näis talle, nagu oleks terve maja seda kisa täis . . . See kostis igalt poolt ja lajas wästu ema ning kustuwa lambi ümber kogunud naabrinaiste nuuskumiseft . . .

Caldere pööratas jalaga :

„Tasa, naised!“

Uga estmest korda paljude aastate kohta ei hoolinud keegi tema käsust.

Ta tormas wälja.

Õõ oli kätte jõudmas. Caldere pill langes kitsa, kulbse wiiru peale filmapiiril, kus päew hinge heitmas oli. Tema pea kohal sirasid juba tähed . . .

Seal tundis ta korraga kõike elu tiijust ja asjatust . . . Mis teatate seal tema enese, tema naise ja lapse kannatus-test, — seal, kus tähed wilgurwad? Mis hooliwad tähed tema waludeft ja piinadeft?

Jälleki kuulis ta haige meeleheitlikku kisa: nähtawaste oli kufagil aken lahti . . . Tema hinges pääsis wallale hoolikalt warjatud, läinud aegade isa-õrnus. Meelde tulid tal aastad, kus ta niipalju uneta õõd piisiluluse lapse peatõis mõõda oli saatnud. Poisijõmpitas oli tihtilugu haige olnud, nagu temaealised lapsed kunagi . . . Ja nüüd wiiskleb ning oigab pojute jällegi, — aga enam enam ei ole vähematti lootust selleks, et see wiisklemine ja oigamine kord lõpeb. Seda wõib ainult surm lõpetada . . .

Caldere tõmmas lohtunult üle otfaeise, nagu mõnda kiusakat ja hirmsat mõtet eemale tõrjuda tahtes.

Mispärast siis mitte? Geft siis tuleb ju lõpp asjata ja wäljakamatamata piinadele!

Ta astus majasse ja tuli sealt lohe wälja, wana kahe- rauaga piis käes. Ta jooksis õhuakna juure ja pistis sealt piisfi sisse. Ta kuulis jällegi hammaste kiristamist, kisa, oi-geid, — kuulis seda kõike õõge lähedalt, nagu oleks ta haige kõrwas wiibinud. Pimedusega harjubes nägi ta toa taga- küljes woodi peal walu käes wingerdawat leha.

Basquale Caldere, kes peaaegu kinniste filmadega lindu lennu pealt maha wõis lasta, kahtles oma käesawufe juures. Ta wärises ja surus enese wästu seinale . . .

Agas ei, aeg oli käes! Ta tõstis pisaratega täidetud filmad üles taewa poole, ja see näis talle must, täisfa meest, ilma ainutehse tähetä, olewat . . .

"Jesand Jumal, ainult selleks, et teha piinast päästa, ainult selleks! Anna mulle andeks, Jesand . . ."

Wahetpidamata neid sõnu fofistades surus ta püssi õla wastu, puudutas wärisewa sõrmega kulle, — ja kõlas kahe- l'ordne pauk . . .

Bilditused Cesti meeste elust sõjajärglajal.

(Eratirjasti)

Juba täna teist päewa on natuke rahu, kuulid ei kiinu, püssid ei paugu, shrapnellid ei lõhke meie peade kohal, ainult õige harwa krahatab mõni suurtiik, see on aga kaugel meist, kaugel, sinawa metsa taga. Metsa taga, mille ladwalt mõned teras-tuwitused üles tõusewad, õige kõrgel meie peade kohal ennast näitawad, siis aga jälle sinawasse taugusesse kaowad. — See natuke ei leela mind sugugi Sulle kirjutamast, Robert. Sa ei tohi aga mitte nuriseda, et kiri mae-waline on, tead ju, et saapasääre peal, türlaste moodi tule juures maas istudes, Sulle kirjutat, nagu alati, sest ma olen kindel, et Sa mind mõistad. Sa mõistad mind ka siis, kui ma Sulle kirjas midagi ilelda ei saa, ja loed ridade wahelt ilka õigust. Kuule siis, mis ma sulle kirjutat: —

Eila oliwad meil küllalised, Cesti ulanid meie naabri-polgust, 6 meest. Meie wõitme nad küllalistena wastu ja wõõrustasime neid jõudumööda, nagu küllalisti kunagi. — Sa tahad muidugi teada, kudas me neid wõõrustasime ja millega? Dota, ma tahan kõig seletada:

Jaan leidis mõisa õuest ühe suure neljapangeline plekist piimandü. Selle tasfime jalapealt tulele, meie „Wjatund-jaga“ ofsimis mõisa kupa kuest 50 kopsiku eest terwe pardipolja. Kiri tõi hobuse pealoti täie kartuleid, Ernst (Peaw-laja) oli kuskilt 4 pead kapsaid leidnud ja Diogenes jälle 6 kaali. Kõik olime libedaste ametis: kriukhi, kraukhi, õn piilul suled seljast maas ja jul a järgmisel filmapiigul lendab wäike lestasjalg, sulpsatades, katlasse, kuhu sedamaid ka kapsad, kartulid, kaalid ja Jumal teab weel mis kõig järgnewad. Soola ei olnud meie poistel kellegil, no wiimast pidi ometi kudagi moodi leidma. Hea nõu tuli parajal ajal: kirjutasin mõni päew tagasi Stepanile tema kodumaale kirja, mille eest nimetatut, peotäie päwaroofi seemneid sain; nende „seemustite“ eest lootisin nüüd soola leidwat, ja leidingi, peotäis peotäie wastu. Supp sai tõeste suurepäraline pardipupp! Ja jah, ära matjuta ühtigi keelt, armas pois, wõib olla, saad ka sina seesugust ühtkord maitsta, ehk weel warem, kui ja wast oodata tead? Katel tõsteti tule pealt, iga mees tõmbas lusika saapasäärest ja asus lauale, see on pidulauda. Küllalised seame muidugi wiisatuse pärast meist ettepoole, see on: koge katla ümber, kuna meie üle nende õlade eneste suured lusikad wälkuda lastime. Sa mõistad ju, et iga küllaline oma pagunitele pardipupist tublid paelad peale sai ja mõni koguni kaunis toreda portsjoni oma krae wahale pidi tiikuda lastma. Nuriseda ei tohtinud aga keegi, ka see mitte, kes kõigewäiksema tüki pardiliha sai. Mõtles ise: üks pardipoe 12 jalku jagada? Kas ei ole raste ülesanne? Siiski saab see tehtud ja iga mees saab natuke, Suppi on aga kõige jaoks küllalt, seda jääb ülegi. Ja ütles: Kas on meil Cestimaal nähtud koorimata kartulitest suppi? Mis aga, kui kõht tühi, kuradima-pihwa suurepäraliselt maitseb. Ega ole nähtud! Kas on kunagi keegi Cesti perenaine kartula-pudru sisse kanamuna seganud? Muidugi mitte. Kas on ilmapeal mõni kott ilma soolata midagi maitawat walmitatada mõistnud? Ei. Kas on keegi ilmas enesele ette kujutanud, et toorest juurewilsja ilma kõhutõbe kartmata süüa tohiks? Kas on meie kodumaal niimoodi kalasuppi keedetud, et kalad enne patta, siis erned tagant järele? Ei wist ei ole! Näed nüüd, armas pois, kui kõrgele tipule meie siin oma kulinaarteadusega oleme jõudnud, eks ole? — Ehk küll mõni l'ord mee puuduse pärast kartulad pesemata patta sulpsata-

wad ja tein'lord jälle aja puuduse pärast pooltoorelt walmitatud toit maitsema peab, aga noh, wa sõjam'e ast, wõi saad's kõig „na riipsu peal!“

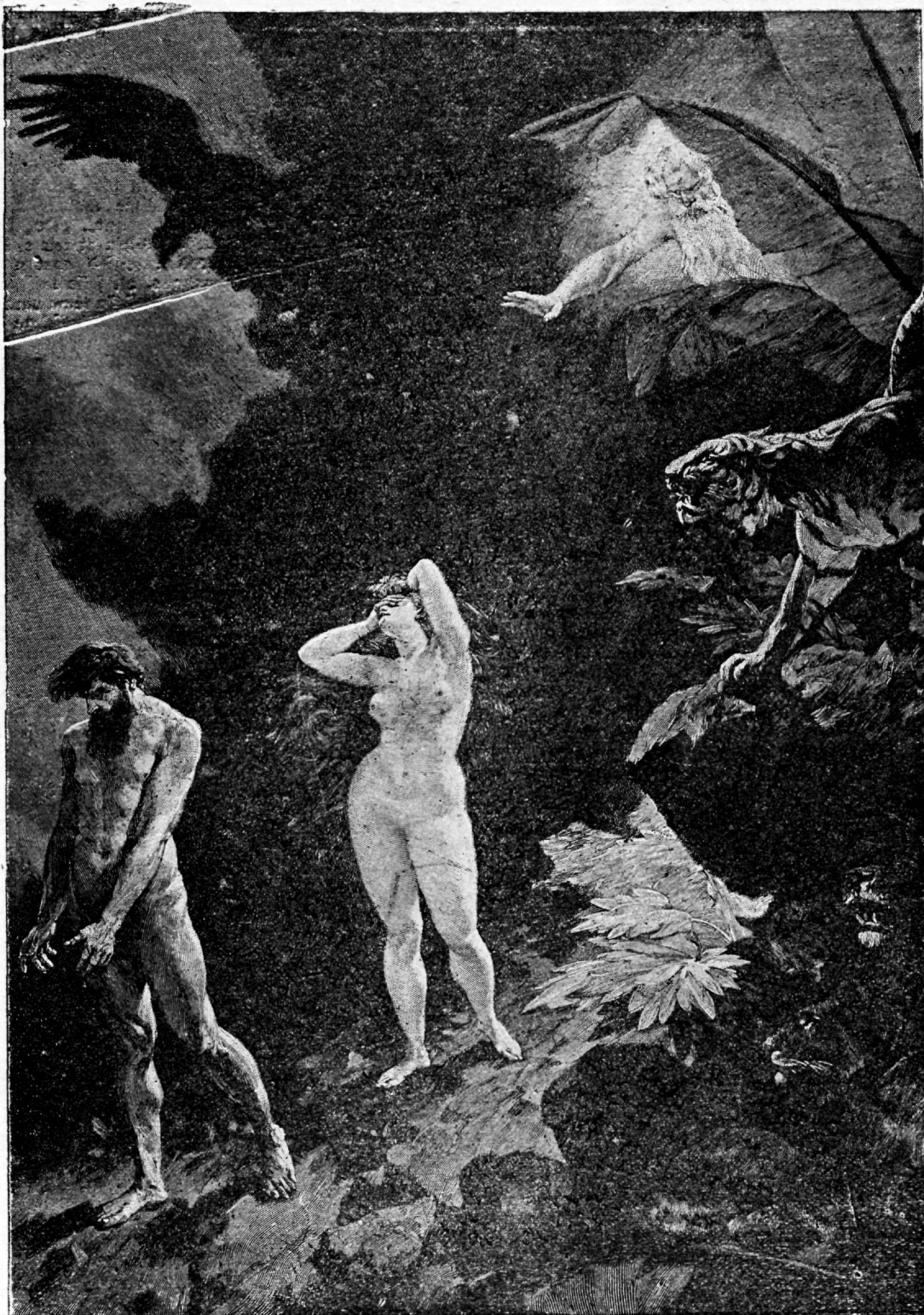
Juba on pidusõõt lõpule jõudnud, igamees latub iluste oma lusika puhtaks ja tõrkab ta siis jälle saapasääre. Küllalised tänawad wõderustuse eest, nagu ilka l'ord ja kohus, ja nüüd algab siis tee joomine ja jutu ajamine. Ehk küll Mich- kel, üks ulanidest, kes ka mõniaeg oli Riias elanud, mulle kahjurõmsalt naeratades tähendas: „Kaua pole niisugust kõhutäit saanud, kui nüüd weel paar pudelit Langast*) järel pista oleks, wõiks jälle elada, poleks asgi!“ siiski aga unustab ta warsti palawa teekruusi juures selle wa langase ja rahulolewate nägubega kuulame kõig Jaapi jutustust pealt. Jaap on üks tagawarawäeline ulan, Wõrumaalt wõi kuit pagan. Tema kõnewiis on imetore. Mõks me teda aga „Jaap“ kutsume, tuli sellest, et l'ord oli tale tema pruut Lementine (Klementine) kirja kirjutatud, mida Jaakob oma sõbradele näitanud, ja kirjas seisnud sees „armas Jaap.“ Sellest päewast peale hakatud teda Jaap hüüdma, millega ta ka päris rahul näib olewat. Jaap jutustas:

„Nädal aiga tagasi, kui A. külla man suur lahing oli, lasti minu hoppel kuul õkwa pähe. Stop, eaksi juba ära enam sõida kõngenu hoppel seljan. Ma kaesi ringi ja lõitfi, et ainuühtigi olin tõistest maha jäänü. Mis muud, kui te- gin sääred, õkwa tõistele järele. Prusfata oliwa mu kanul. Jumal tänatud! jõudfi wiimas mõtja man, heng oli rinnun kinni kui käpsepoial. Mõtsin, mis teha, — läksi heinaline, wiskast kondi huniku ja asti dobra . . . Natuluse aia pärast putus üks wäike ratsafalk seal külli man, ma pugefi süga- wamale heintesse ja es kõsanuki. Healtest wõis arwata, et neid 7—8 meest wõis olla, ühte nimetati herra leitenandiks. Soppesed seoti kinni, neil anti heinu ette, ja mehe ise pugefi õkwa minu weeren heintesse. Warsi oli kõig waid ja waga. Ma olin kindel, et kõig juba pöönutawa, hiilifi tafa heinte alt wälja, kaesi: kõig oli wait. Pippasi siis uksest wälja, kargasi kõigekõrgema hoppelale turjale, wajulafi tale kanulise külje sisse, ja nii olin ma mõne minuti pärast küine man kus seda ja tõist. Öö oli juhtumisekorral kaunis pime, ja, kui ma nende wahikohta jõudfi, hüüdis wiimane: „Kes seal sõidab? ma lasen!“ „Mis ja, pime, küsendab, suu pea! Kas ja ei näe, et leitenant sõidab!“ Ta kraakus weel midagi, aga juba olin temas möödas ja „Lebe wohl, Michel!“ Ma olen Wene ulan!“ hõefasi tale kaugemalt.

Mitmeft aiaft pidin üle hüppama, enne kui ühe wäikse tee peale sain, siin läks juba kõig kiirem ja warsti hüüdis meie wahi heal: „Stoi!“ Ma pidafi kinni ja püidfi näidata, et oma olen. Waht, tola, ei taha ega taha aru saada, et ma tõesti oma olen, et mis ma aga puudulikkü Wene keelt rääkida. Tuli oodata kui wahisti wahetasse, siis aga jällegi uus kimatus! Mind juhiti kahe soldati wahel kui salakuu- lajat kunagi jalawäe polguülema juure. Siin pidin kõig seletama, kudas juhtus, siiski aga saadeti weel 2 soldatit minuga polku ütten, et näha saada, kas ma ilka ka tõeste ulan olen. Wiimaks ometi jõudfi polku, jutustafi kõrapäält komanderile, kuda lugu oli ja et jälle hoppelsemees olen. Ta kiitis mind tublis poisis ja lubas mind meelen pidada. Näed siin, selle kasuta leidfin sadula pealt, pudeli konjaki ja 100 figarit. Säh, poisid, torgate nihwled nätku.“ — Ta jagas meile figarifi, ja nii oli tema jutustus lõpule jõudnud. Ise näis ta figariga, mis tema suus tormas, nii tore wälja, kui suur wabrikuforsten, miisfi oli ta omale üle kõrwade pähe tõmbanud, nagu „Kolga rahwil,“ ütles ta ise selle lohta naljatades.

Selle jutu ajal oli hea hull wenelafi meie ümber kogu- nud ja wiimaks asus weel üks wanka oma töötapiwiga

*) Langast — „Langhast“ — Riig Kymeli wabriku õlut, pika ka- laga pudelife sees.

Peale patulangemist.

meie ringi keskele, tõmbas meile ühe pika polka ja mafurka, mida me kõigil ligi tantssisime; üksteise ümber kinni, nagu meil kodumaal kunagi. Mõtled ehk, et me nii ülemäära rõõmsad olime, aga meie polnud oma tundmuste ja mõtetega mitte

fiin, vaid kuskil kaugel, siit õige kaugel. Seal, kus me sündinud, üleskasvanud, lapsena mänginud ja nii palju, ah, nii väga palju lõbusaste tantssinud oleme! Jaap, kes omale krakowjaki mängida lastis, pidi seda nüüd ükšinda taarutama,

Wist küll.

Isand Paaspung (kui wana leeriwend temast teretamata mööda läinud): „Tõhoh, Landsmann ei teretagi mind enam? Ega meie wahel ometi tüli pole olnud? Wõi olen ma temale wiimasel ajal raha laenanud?“

sest meie ei mõistnud seda Wanka loo järele, mis muidugi Wanka oma tehtud kraowjal oli. Ja ega's see Wanka sellepärast mõni komponist polnud, aga ta mängis peale Wene tantsu ihe polka ja majurka kõil teised lood nii, et neid keegi kurat tantfida poleks mõistnud. Teda peeti aga üle meie polgu kõigeparemaks pillimeheks, ja mõneb, kes teda rohlem tundfivad kui mina, teadsivad itelba, näpuga otja ette tähendades: „Wankal ei pidada kõil omalised mitte kodu olemä.“ Jumal teab, kui palju sel tähendajal omalgi neid kodu oli, aga mis Wankasse puutus, pean tunnistama, et wiimane tõeste mõnikord na natule imelik oli! Muidu aga on Wanka hea pois, aga minule ei meeldi ta sellepärast mitte, et kui ta lord oma lõõtsa tõmbama hakkab, ega ta siis nii ruttu enam järele jäta.

Nii ka praegu. Meil on sellest muusikast juba küllalt ja näekfime heameelega, et ta kaugemale lähets, wõi enam ei mängiks. Seal tuli mul hea nõu meelde, kudäs sellele harmoniku kirjale lõppu peale wõib teha, nimelt just niisamuti, nagu me lord Riias neiu Jõhwikal hääle ära karjuda lastfime. See piisfene hapu nimega neiu, kes meie kiitufe peale kõigest kõrist laulis:

„Mutke m'uga, kõil te waikfied furnuhauad,“ ja teised neid pärast rääkida teadsfivad, et ta oma hääle ära karjunud olla. Nii oli ka Wankaga. „Mis ja arwad, Diogenes, kumb neist küll paremine peaks harmonikut mängima, kas Stepan wõi Wanka?“ küsifin ma Diogeneselt. „Muidugi Wanka,“ wastas küsitaw, minu mõttest jalapealt aru saades. „Wanka mängib muidu heaste küll, aga Stepan mängib palju waljemine,“ tähendafin aga mina.

„Ah, arwad, et mina ei mõista waljemine mängida kui tahan,“ sähwas Wanka haawatult ja käristas lõõtsa kõigest jõust. „Noh, kas ei ole niisama walju?“

„See on walju küll, aga Stepan mängis üleila weel palju waljemine.“

„Tõsi küll, Stepan mängib natuke waljemine,“ aitas Diogenes weel tagast järele. —

Wanka ei wastanud midagi, aga ta käristas oma waest lõõtsa, mis iga filmapilk pooleks minna ähwardas, kõigest jõust! Tema, Swan Sontikow pidi niitid Stepanist taha jääma? Seda juba ei tohtinud olla! Harmonik hürgas ta käes nagu siga aia wahel, ja waewalt wõis weel otustada, mis lugu ta mängis, aga kas siis tema pidi sellest wa Stepanist taha jääma? Puh! — Katastrofe! — Lõõts kä-

rises! — Wanka kirus! — „Ma itlesin sulle, Paawel, et Wanka Stepanist waljemine mängib. Kas niitid nägid?“ leidis Diogenes kurwameelse Wanka trööstimiseks paraja sõna. Teised aga naersfivad kas wõi läpakil maas, mis peale Wanka kõige oma lõõtsaga meie ringi kesfelt kadus.

Kui küllalised wiimaks lahkunud olid, istufime meie Diogenesega kahekesi peaaegu waitides sealfamas kuuse all, kuna teised juba magama olwad pugunud. Me wahetafime harwa mõne lause, alles siis, kui tuu juba ülewal kõrgel oli, wõisime nõuks teiste kõrwu põhtu pugeda. Pst! mis see oli? — Me jäime kuulama ja nägime warsti määratu suurt lindu tuu poolt meie poole lendawat. „Do, küllalised,“ tähendas Diogenes naljatades. Rahju et teie ei kuulnud, misjuga se püsi-praginaga need küllalised wastu wõeti, ifegi Jaan, kes alati raskeste magas, oli selle tuijahi peale illesse ärtanud ja, habe kõltaid täis, tuli ka tema oma lasteosawust proowima: „Kus ta, kuram, oo? Ma lasse ta kõrralt furnust kui ullu koera,“ nii itles ta ja põmmutas paugu, aga kahjuts mööda! Pealegi oli aeroplan wäga kõrgel. „Noh, Jaan, anna ihe ühs härts weel, eha hull hoer ihe härjaha ei jure,“ naeris keegi Lätti pois Walgast, kes ka alati meiega seltsis ja hästi l wälja räägitud ei saanud. See peale kihutas Jaan weel ihe kärsu, kuna meie terve polk neid weel mitukümmend kihutasfivad, kuid tuwite lendas ifkagi oma teed. Peale jahi pugefivad kõil jälle kui waimud põhtu ja magasfivad rahuliste. Nõnda oli see päew jälle lõpule jõudnud, kahed küllalised wõtsime wastu ja saatfime minema. Täna on aga pühapäew ja praegu, pealelõunat, kõil enamaste kirjutamisega ametis, nagu minagi. Diguse pärast peats ma piisfi all olemä, aga sellest karikast lastis meid üts hea juhtumine mööda minna.

Wfi tuli nõnda:

Mõni päew tagasi oli õffel kangeste külm, poisid olwad tule maha teinud, ka mina läksin nende juure ennast sojendama. Noh, ja waat, seal ma lõõtsu langesingi! Komander leidis meid tule juurest ja soolas meid kõiki 10 tunniks piisfi alla! Seal lohal oli nimelt tuletegemine kõwaste keelatud. Piisfi all seistafse siis, kui selleks aega on, ja see aeg oli täna, peale jumalateenistufe, kus me endid ka tohe ritta sääd-fime. Komander, kes ise kogemata meist mööda juhtus minema, küsis, mis me piisfi all seifime? Nagu oleks ta ihe juba ära unustanud, et me tema käsu peale karistatud olemä. „Noh, kas ruttu oma aja ära seifate?“ küsis ta pärast naeratades. „Ega teda enne kiimmet tundi ifka ära seifa,“ wastas keegi Wõstwa pois, mis peale niihästi komander kui ka meie naerma pahwatafime. Seega saime piisfi alt wabas-tatud ja need 10 tundi olid kustutatud. See juhtumine on alati meiega, ta ei jäta sõjameest ialgi hädasse. Oh, neid juhtumisi on nii palju, et kui lord me weel lõõtsu saama peats, siis mul tõeste kas wõi jada aastat jutustada saats.

Nõnda siis, pean lõpetama. Tröösti minu wanemaid, kui wahest nende poole lähed, ja terwita kõiki tuttawaid minu poolt, kuid ära aga wastufega wiiwita!

Paul Johanson (Riias). Sõjawäljal.

Sõjameeste terwitufed.

Terwitawad kõiki sugulasi, sõpru, tuttawaid ja Cesti noorukesi, kelledega heameelega kirjawahetust soowiwad. Saawatud eestlased Tallinnast; Eduard Jürgenfeldt, Rudolf Ranna, Ludwig Reinholdt ja Daniel Peddar.

Urhine adrefs:

Въ Вологодскую губерню, городъ Вологда. Прилуцкй лазаретъ № 7.

Rudolf Waab, Philipp Jurten, Jaak Nurt, Jaan Peet ja Otto Selber.

Adrefs: Въ Дѣйствующую Арм. 438-ой пѣх. Охтенскй полкъ, 1-ая рота 1-ый взводъ.

A. Peeter Wibö.

Adr. Въ Дѣйствующую Армію 1-ый желѣзнодоро. баталіонъ 7-ая рота 3-й взводъ.

A. Cemerb, A. Weste, J. Saks, T. Oue.

Adr. Въ Дѣйствующую армію, 4-й Видземскй Латышскй Стрѣлк. баталіонъ, 5-я рота, 2 взводъ.

Patutunnistus.

Ometi kord oli Karl otustanud, oma abikaasale täit tóti ütelda. Pikkamisi ja raskest sammus ta mööda tuba edasi-tagasi. Sohwa peal, raamat käes ja õnnelik naeratus huultel, pikutas ta abikaasa Marie. Mis peale ta mõtleb? . . . Ta naeratus äratas Karli südames metšitu armutabeduse.

Ta ei mõinud ennast enam pidada, waid küsis:

„Mis peale sa mõtleb, Marie?“

„Mis on?“ küsis see, ilma et oleks tema otja waatanudki.

„Peawad wiist wäga armsad mõtted olema,“ ütles Karl lühidalt. „Meid wõib juba peaaegu ju näost ära lugeda.“

„Kas siis armsad mõtted ka keelatud on?“ küsis Marie, wargset pilku mehe peale heites.

„Muidugi mitte, üsna wastuolka, aga see teeb mulle haiget, et ma sind nende juurest eemale pean peletama!“

Ühe filmapilgu oli Marie nagu ehmatanud, siis küsis ta taja:

„Mis sul on, mis sa tahad?“

„Ma pean sulle midagi rääkima, mis wiist su meele järele ei saa olema!“

„Mis asja?“

„Sseenesest — sinu mehe üle!“ ütles Karl ja märkas imestusega, et ta abikaasa selle ütelse järele nagu raske koorma alt wabanedes, kergendatult ohkas.

„Mis tahad ja siis mulle pihtida, Karl?“

„Ma olen midagi teinud, mis ma mitte ei oleks pidanud tegema.“

„Kas sa ei wõiks selgemalt rääkida?“

„Sa näed ju, kui raske see mul on, armas Marie?“

„Wiist rahaasjad?“

„Soowiksin, et see nii oleks. Aga mul on sulle midagi muud teadustada, nimelt midagi paha asja!“

„Sinul, Karl, ja juust minule?“ küsis Marie uueste ehmatanud häälega.

Waitolles nõlutas Karl pead ja wahtis ise kõrwale.

„Noh, ma ootan!“ külm ja tõlata oli abikaasa hääli kui ta seda ütles.

„Ma olen sinu wastu truudust murdnud, Marie!“

Roore prowa nagu läks neid sarnu kuuldes purpurpunaselt ja ta pööras ennast kiirelt teisjale.

„Ma loodan, et sa selle üle ligemalt järele pärima ei hakka,“ rääkis Karl edasi, kui ta nägi, et abikaasa nutma pidi hakkama . . .

„Ma tuln, et sinu käest seda andeks paluda. Sseomale ma seda eluimastki andeks ei wõi anda!“

Marie oli ennast jälle kogunud.

„Kudas sa wõisid nii kergemeelne olla ja niisugust rumalust teha?“ küsis ta. „Mina olen sind alati truust ja targats meheks pidanud!“

Kuigi see ütelus kui etteheide kõlas, paistis Karlise siiski, nagu ei oleks ta abikaasa seda ülestunnistamist mitte nii ehmatades wastu wõtnud, nagu ta oli kartnud.

„Ma ei ole ju ka üksi süüdlane!“

„Enefestki mõista — see teine ka!“

„Ja sina ka, Marie!“

„Mina?“ küendas Marie ja wajus ehmatanult oma istmele, nagu jellelgi filmapilgul, mil Karl oma pihtimiist alganud . . . „Mina, Karl? Mis peab see tähendama? On sul mulle midagi ette heita?“

„Sinu külmust, Marie! Sina oled kõige südametum naine, kes ial maailmas on elanud.“

„Sina eht ufud, et ka mina sinu wastu truuduseta olen olnud?“

„Seda mitte, armas laps, seda mitte, aga sa oled alati minu wastu nii külm, nii iseäralik, ja mina . . .“

„ . . . oled alati armastusewääriline!“ hüüdis Marie Karli jutu wahele pillawalt naeratades.

„Kudas wõib ometi naisterahwas nii südameta ja külmal olla, kui minu Marie seda on!“ mõtles Karl . . .

„Ma hoiatafin sind alati, mind mitte äritada, sest siis olen ma iga lollu täti peale walmis!“

Enefestki mõistetaw.

„Alfred, mis meeldib sulle abieluse astumise juures kõige rohkem?“

„Mis minule kõige rohkem meeldib?! Sm . . . enefestki mõista, kaasawara.“

„Wõi olen ma tõeste nii hirmus?“ küsis Marie pilkawa häälega. „Siis ei ole mul digustki sulle etteheiteid teha?“ Karl mõttis Marie käed oma lätte.

„Ütle, Marie, et sa mulle andeks annad, sest muidu ei tea ma, mis ma wiimaks teen. Mõtse meie tuttawate ja sõprade peale. Mis saawad need meist mõtlema . . .?“

„Miks sa siis selle peale ei mõtelnud?“

„Kui sa mind wähegi armastad, Marie, siis wõid sa ka seda unustada! Ütle mulle, armsam, kas on sul usaldust minu wastu, kas sa ei armasta mind enam?“

„Muidugi armastan, Karl, niisama kui sina mind, selles olen ma alles täna kindel!“

„Ja mina armastan sind kõigest südamest, sest ainult armastus sinu wastu oli see, mis mind sundis sulle oma süüd üles tunnistama!“

„Ja mina pean sind weel uskuma ja usaldama, peale selle kõige, mis sa oled rääkinud?“

„Anna mulle aga wõimalust sulle oma armastust näidata, pane mind kas wõi mõne proowi peale!“

„Wäga hea, Karl, mina annan sulle andeks, aga ühtlasi tahaksin ma teada saada, mis oleksid sina siis teinud, kui mina sinu asemel üles oleksin tunnistanud, et ka mina niisuguse etšifammu olen astunud?“

„Enefestki mõista, oleksin ma seda sulle andeks annud!“

Marie wahtis järelmõtteldes pörandale.

„Sina ütled seda nii kergelt, ilma et selle üle järele mõtleksid. Ma küsin weel kord sinult, kui mina, sinu abikaasa, ühel päewal sinu ette astuksin ja teadustaksin, et mina sinu wastu truudust olen murdnud ja nüüd andeksandmist palun, mis teeksid sina siis?“

„Muidugi ütleksin ma: Olgu kõik andeks antud ja unustatud!“

Marie nagu oli wäga tõsine, kui ta oma käed abikaasa õlale pani, ja, temale silma waadates, ütles: „Zään sind uskuma, Karl, sin ma nüüd seisan ja palun sinult niisama-sugust süütegu andeks, kui sina weerandtunni eest minu käest palusid.“

Roore abielumees süttas naise järsku enefest eemale.

„Kudas, on see wõimalik . . .?“

„Wiist ei ole ma mitte nii külm, nii üksluine, nagu sina näib arwama. Eht aga läks kellegil teisel paremine korda, minu südant äratada . . .“

"Wai! "

"Ei, Karl, nüüd räägin mina, kes teab, kas iialgi niisugust tundi veel tuleb. Nüüd võitmine endi vahetorra ära selgitada?"

"Jah, seda me' võime, ja veel üsna täielikult!" hüüdis Karl vihahelst ja raskest hingates. . . "Mina meelitan sinu oma rääkimisega nimelt lõpju. Mul pole ilmasti niisugust juhtumist olnud. Ammugi aimasin ma, aga ei teadnud, kudas sind sellest rääkima sundida. — Aga nüüd on sellest küllalt. Tunniästa — kes see oli . . . ?"

Mõne sekundi mõtlemise järele hakkas Marie lustilijelt naerma ja nõrgalt wajas ta älestõstetud läsi alla.

"Di, oi, Karl, küll oled sina aga suur laps. Sinu jüda on minu ees kui lahtine raamat. Ma sain sinu mängust kohe aru ja võtsin nõuts sind sellejama wõrguga püüda . . ."

Marie ei saanud oma kõne veel lõpetada, kui juba Karl ta juure jooksis, kaenlasse tõmbas ja kirglikult juudlema hakkas.

Jeenesega rahul olles ja kawalaste naeratades lasi Marie seda rahulikult sündida. — is.

Rontfert ehk sada rubla „puhast“.

Richard Charley naljakutt.

Paks X. linnatse tuletõrjajate seltsi esimees Brits kõndis jaamaeessel edasi-tagasi kui elewant ja votas „virtuosi“. Ta oli oma wiimasel Tallinna käigu ajal seal kunstnik Lembituga tuttawaks saanud. See tutvus tekkis neil näitelawa taga, kus Brits'il mõned Tallinna ametiwennad wähti pidamas olid, kes teda siis ka esimesesse platši suurt kunstnikku hinnata kuulama kutsusid. Et see lõbu hinnata oli, siis oli Brits sellega kohe nõus, sest „hinna“ wastu oli Brits juba maast madalast wõidelnud ja sellega omale hinnalise kapitali kogunud. Tallinnas oli siis Brits täis waimustust ennast kunstnikule esitanud kui X. linnatse tähtsamat tegelast ja teda sinna kontserti andma kutsunud. Selle peale oli kunstnik nõusoleku tundemärgiks pead noogutanud (wõib aga olla, et see nõusolematuse tundemärgiks oli, seda Brits ei teadnud). Lootes omale „seltsi nimel“ sada rubla puhast jääwat, määras Brits ka kuupäewa ja lubas kõik selelduse „seltsi nimel“ oma peale wõtta, mille peale kunstnik jälle rõõmsalt nõusoleku tundemärgiks peaga noogutas (wõib olla, et wastupidi). Brits oli ka kohe Tallinnas lastanud kuulutused ja piletid trükkida, mis siis warsti X. linna wõldkalle ja norgus laternapostidele üles kleebiti. Nüüd oli siis kõik korras ja täna oli kontserdi-päew. Hommikust saadik olid kõik tegelased, piletiwõtjad, piletimüüja, saalikorraldajad, Brits ja teised, kellesse see asi kudagi puutus, suures ärewuses, nagu peaksid nad ise üles astuma. Wiimaks sai kell nell, mil rong jaama pidi jõudma ja mis ajaks Brits ennast suure waewaga suurest segadusest wabastas, mida piduroraldajad sünnitafid, — et auwäärt kunstnikule wastu minna.

Tuli rong. Omaks üllatuseks ei leidnud Brits kunstnikku nelja reijja seast, kes ainukestena rongist maha astusid. Üks oli küll neist pika juuste ja suure lehwirwa kaelsidemega, aga Lembit ei olnud ta mitte. Kõlm korda jooksis Brits ümber wälfali, aga Lembitut ta ei leidnud.

"Ta ei tule!" hüüdis Brits, kahe käega karwu katkudes. "Mis nüüd? Mis ütlen teistele? Mis nad minust mõtewad?"

Seal tuli tal midagi mõttesse. Ta jooksis pika juustega nooremehe järele, löi temale õla peale ja ütles:

"Wabandage! . . . Ma usun, teie olete kunstnik Lembit?"

"Ei . . . Ma sõitsin Lembitu kontserti kuulama . . . Mul ei olnud teda Tallinnas wõimalik kuulama minna ja nii olin siis õnnelaps, kui kusagilt kuulsin, et sin kontsert olla."

"Siis ehk olete ise ka mõni klawerikunstnik?"

"Ei, mul on teine elutufe!" Noormees tahtis sellest waikida, aga nagu see sarnasel korral ikka on, lausus ta tahtmata hõlts: "Ma olen kingsepp!"

Brits ohlas raskest.

"Kas teie klawerit mängite?"

"Mängin . . . näpuharjutus!"

Brits ohlas rõõmsalt.

"Mul oleks teile üks ettepanek . . ."

"Olge heaks . . . awaldage!"

"Kas teie ei soowi täna kontserti anda?"

"Siin on ju Lembitu kontsert?"

Brits kurtis noorelemehele oma häda.

"Ma aitaksin teid heameelega, aga mis ütleb publikum, kui ma halvaste mängin?"

"Zaimene . . . teie mängite klawerit ja ütlete: mis ütleb publikum, kui ta teid kuuleb? . . . Ma ütlen: teil saab siin sarnane furror olema, mida teie kunagi ei ole näinud . . . Teie olete ju Lembit ja kes on teda siin näinud?"

"Sarnasel korral, kui teie wastutuse oma peale wõtate ja mulle enne kontserti sada rubla annate, olen nõus."

"Tehtud!" hüüdis Brits ja mõtles, et tal katsada rubla „puhast“ on.

Brits wiis kunstniku oma juure ja esitas teda klawerikunstniku Lembituna. Kõik kodused inimesed said waimustatud, kui ta klaweri peal mõned akkordid löi.

"Esimesejärgu kuulsus!" jostistati.

Brits lasi salamahiti endise õllewabrifu omaniku toapoisi käest sabakuue tuua, mis kunstnikul ülesastumise korral tingimata seljas pidi olema ja hakkas siis isegi uskuma, et tema ees Lembit on, kui ta nooremehele kuue selga oli ai-tanud tõmmata.

Kui määratud aeg jõudis, mindi pitsimajasse. Kunstnik katjus klawerit, kus selgus, et mõned klahwid ei töötanud ja mõned hääled imelikult pitefsewad; klawer oli wiimast korda wiie aasta eest häälede seatud. Brits löi käega, õeldes, et tõsine kunstnik ka selle peal mängida wõib, millega ka kunstnik nõus oli.

Piletimüüja, kes juba hommikust saadik kassas oli istunud ja lõuneni ühe pileti ära müünud, sattus nüüd suure tungimise pärast niisugusesse ärewusesse (kassa ees oli kolm inimest), et ühele raha waleste tagasi andis ja sellele saali järele pidi jooksema, asja selgitama.

Wiimaks helises esimene kell. Kunstnik tuli Britsu juure ja nõudis raha. Brits jooksis kassa juure, seal oli aga ainult kümme rubla.

"Kuulajaid tuleb," mõtles ta: "Siin puudub veel päewapiltiit oma kümne lapsega, siis kingsepp Liist oma wiie tütreaga jne. . . Kõik lubasid tulla, aga kus ma selle häbiga lähen, kui kontsert pidamata jääb?"

Siis aga sai rahahimu tema üle wõimust. Ta wõib wähemalt sada „puhast“ saada. Waja ainult oodata, kuni neid kogub.

Ta otsis oma juure kuku ja andis kunstnikule sada rubla kätte, et asjas kindlam olla.

Selkistati wiwendat korda. Korraldajad jooksid kui peata kanad; gaas ei töötanud: näitelawa oli pime. Wiimaks pistis keegi esriide tagant pea wälja ja ütles:

"Sõbrad, andke tikk!"

Selle peale wastas Brits saalist:

"Pea! Pea! Weel on wara!"

Mõne aja järele helkistati wiwendat korda.

Pidulised läksiwad karsitumaks. Kell sai juba kümme, aga kontsert weel ei alganud.

Kunstnik kõndis tähtsa näoga ringi ja edwistas Britsu tütreaga.

"Millal sõidab wiimane rong ära?" päris ta.

"Ega teie täna ära ei sõida? Teie jääte ju õhksel meile!"

"Kui rong sõidab peale kontserti, siis sõidan täna . . . Mul on mujal ka kontserta anda!"

"Rong sõidab kell pool üksteiskümmend . . . Teie annate sel ajal kontserti . . ."

Kunstnik mõtles.

"Tõh! Ma annan sel ajal kontserti!"

Kell helises seitsmendat korda.

Brits küsis nüüd ise eimeses reas istujate käest tikku, ronis oma palju kerega üle näitelawa ääre ja süttas seal gaasid põlema.

Ujalehtede sõnumisaatja võttis suure taskuraamatu ja pliiatfi ning seadis kõik lahinguwalmis.

Siis tõusis plagin.

"Bidage! Bidage!" hüüdis Brits näitelawalt: "Wara weel!"

Tulwad weel mõned pidulised. Britsu lootus kadus. Rasust ei ole juttugi, hea, kui oma sada kätte saab. Ja ta otsustas senikaua oodata, kui sada täis saab.

Ja ta ootas.

Kell pool üksteist helistas Brits ise; sada rubla oli kasjas. Tõsteti eesriie ülesse, klaveri kaan pealt ära ja kontsert pidi algama.

Nüüd aga selgus, et kunstniku kufagil ei olnud. Küll otsiti süslorikastist ja kulisfide tagant, aga mis kadunud, see kadunud.

Brits pidi pidulistele raha tagasi maksma.

Kus oli ta oma raha?

Nüüd alles algas kontsert.

Rikutud suwi.

(Koolilaste kirjad.)

I.

L.....s, 15. VI 96.

Armas Lilli! Mäletad wist küll, kui head lootused meil selle suwe kohta olid ja misuguseid plaanisid meie juba Eihawõtte pühil, kui 10 päewa sinu juures maal wiibisin, walmistamine. Aga nüüd! Oh sa Sumal, jah! Nüüd on kõik molas! Nuttan sulle oma õnnetust teatama, et sa asjata mittu peale ei ootaks. Mul on wenekeeles järeleksam! Mõttele ometi, misugune lops! Ja kuidas ma lootsin, et kõik libedaste lähed, sest minu rehendumise järele oleks tingimata 3 wälja tulnud ja weel plussiga. Küll on see St. aga riistapuu, ja ise teeb weel niisuguse näo, nagu poleks tema asi, waid "sowet", "sowet". Mis pagana "sowet" võib teha, kui sa, wa kägu, ette laulab, et ma "diktowlas" nõrk olla. Me teame ju kõik, mis te seal "soweti" peal sinise laua taga teete ja räägite. Põris pugalad: minister annab käsu, et eksamiisi ei tohi olla, aga nemad piinawad meid paar nädalat "repetiitsidega" weel hullemine; annawad ainult teise nime, kuid õgawad rohkem, kui harilikul ajal. Ei neil ole südant, ei õiget meelt-mõistust, aga ise armastawad weel ilusaid sõnu rääkida: "Terwitame teid ilusa suweajaga! Nüüd pubake ja koguge uut jõudu, et sügisel jälle uue jõuga peale hakata", aga ise määravad poolele klassile tööst ja järeleksamist kaela. Wiletsad laswatajad, eks ole? Laste wastu nad halastust ei tunne! Laste hinge-elu nad ei tea! Nad poleks ise nagu tunagi lapsed olnud! — Jaa, ema palju ei pahandanudki, aga wend urises küll ning pillab praegugi weel: "Ise tahad juba igapäew mehele minna, aga ikka alles alumistes klassides, kes sind sedawiisi wõtab!" Lora muidugi, pole mul sarnast mõtet tunagi olnud, ehk küll atnast wälja wahtida armastan, kui teised õhtutel lullitawad. Mõtlesin juba korraks käega lüüa, wälja astuda ja tööle hakata, kuid ei tahtnud papat äritada: tema kinnitab alati: "Kasju aga ikka edasi, küll wiimaks eesmärgile jõuad. Kümme korda õpid asjata, — ühe-eistümmemal korral saad puhtile, — siis omal heameel ja meil ka! Meelt ei maffa tunagi heita, waid edasi!"

Et ta ole hea küll, see julgustamine, aga see ilus, waba suwi, need kaks, kolm mureta kuud? Wendest on kahju! Nii kahju, kallits Lilli, et ma ilma pisarateta selle peale mõeldagi ei suuda. Kuid parata pole midagi, tuleb ikkagi saatusele alla anda ja igapäew tundi kaks raamatuga ja selle wa "diktowlas" tegemist teha. Meel on nii kurb, et kirjutadagi ei taha, ja nagu oleks pisut häbi ka, aga kõik on tema, St., süü. Oeldakse, et wanda piigad, kellel enam mehelesaamise lootust ei ole, laste wastu waenulikkus muu-

tuwat, ja temal on wist ka seefama kaduse wiga. . . Muidu elame wanawiisi, kõik on terwed. Kui mahti saad, siis kirjuta midagi.

Sind tuhat korda musutades

Sinu Meeri.

II.

S.....s, Saanipäewal 1916.

Kallis kooliwend!

Kirjutan küll Saanipäewal, aga peaks olema Suurel reedel, sest praegu istun waguist toas, palja jalga ja särki-wäel, ja saia ega wõid ei antud hommikul ka mitte, waid ainult silku, leiba ja poolhapu piima. Jah, elu on hullel kui arwata wõisin, ja nii wihane pole mu isa ka weel iialgi olnud: lubas mind maha lüüa, teise perese figu hoidma panna, koolist wälja wõtta jne. Ei mäletagi enam kõiki sõimusõnu, mis ta mulle selga ladus. Ta ise pole ju kufagil koolis käinud, ega tea ka neid raskesti, mis meil kanda tuleb. Küll warjasin kaua oma tunnistust ja wale-tassin mitmesuguseid lugusid ette, aga wiimaks tuli ikkagi wälja, et teiseks aastaks pean jääma, sest kuhu ja hing kolme "dmoikaga" lähed. Olets ehk parem olnud, kui sinu moobi wälja oleksin kraapinud ja kolmed afemele teinud, aga ei olnud sel korral just terawat nuga käepärast, kui tunnistuse lauda taha olewihu sisse ära peitsin, kust ema ta eila õhtul kogemata kombel üles leidis ja kohe ta wanamehele, eks oli ikka tühja edew ka, ette näitas, ja numbritest saab isa kohe aru, kui asi korras pole. Nää, eks määrati siis mulle tänafets aga ka tubli nuhtlus kaela; pifut puudu, et kere peale ei saanud, aga, kurat, siis ole sin putked teinud — sinu juure, et saagu pärast mis saab. Ära räägi sellest kellegile ja ära kirjuta mulle ka.

Sinu Miti.

III.

Kallis Leida!

Kirjutan sulle X—ast, 20. juunil 1916. aastal. Sinu elad nüüd maal ja mina elan linnas. Sinul on parem elu, wõid palju lilest noppida ja näed palju loomi ja lindu, ja wõid paljajalu murul jooksta ja jões ujuda, aga mina pean igapäew kodus õppima, sest mul on antud 20 "sabatjat" walmis teha ja 10 lehte kirjutada ja 100 lehte lugeda, muidu augustis üle ei wiida. Mineral suwel olin kõigest sellest puid-pabi kraamist üsna waba, ja küll oli siis hea olla, kargasin ja kiitafatsin nagu kitsetall. Maale tulla tahaksin küll ja mamma lubaks ka, aga ilmad on pahad — wihma tuleb igapäew. Kauaks ma küll tulla ei saa, sest õppima peab, ja süda walutab wahelt nii, üsna puperdab sees, et miks R. D. minule nii palju tööd määras, ja ma ei olnud ju sugugi nii nõrk, aga tema kufab mind, tema ei talli ülepea meie klassi, sõimab meid uulitaplikadeks, kino-neiudeks, toladeks, lambapeadeks ja lubab kõiki koolist wälja wifata. Ma hakkasin kord tangeste nutma, kui ta wäikest Luiset, kes minu kõrwal istub, jälle nii ahwardas ja sõimas ja üsna ilma süüta, sest hoopis kolmandast pingist wifati paberitükk tale nina pihta, aga ega tema ise näe, waid ajab aga selle peale, leda ta wihkab. Mina ütlestin küll, et Luiset ei wisanud, aga siis sai minu peale ka tige-daks nagu kass ja lubas ka mind wälja wifata, mina olla walelik ja hull! Nää, misugused asjad.

Et heaste ja kirjuta mulle ka.

Sinu Linda.

Õendus. "Ja sina kinnitad, et iialgi weel joolaput-kas pole maganud?"

"Ei, herra! Määrwad nii mis hirmus, kus ja seal silma kinni saad!"

Meie Matsi järgmine (100.) sõjanummer ilmub 16. juulil.

Sõbra nõu.

Üliõpilane (tellele uulitsal pruut parajaste ühe teisega käe alt kinni vastu tulnud, sõbrale): „Oh, nüüd on minu elu mul ees nagu kõrbe!“

Sõber (õbusalt): „Aga ära sina ole see kamel seal kõrbes!“

Meie Matsi taskuraamatust.

Rõõksugu puudustest on praegusel ajal kõigeasulikum — ifupuuudus.

Igas külas on oma Jaan, aga igal Jaanil ei ole oma küla.

Viimase kümne kopilaga saad alati rohkem ärateha, kui esimese rublaga.

Raisterahwas vihastab sagedaste ainult selleks, et temalt pärast andeks palutaks.

Ka naljahammad peavad surema: surm nalja ei mõista.

*

Säda ajal. „Ei aita, pean kuldhambad panti panema, muidu pole midagi närida.“

„Meie Matsi“

tellimiste vastuvõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 l., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toimetusest ise ära viies: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja tallitus:

Tallinnas, Harju ja Riütli uulitsa nurgal nr. 46/15, „Leaduse“ raamatukaupluses.

Õsaw wastus. Linnaisa N. N. poeg oli suur pillaja ja läbilööja, ning mitmel korral tuli isal tema hädaft päästmiseks suuremaid summasi wälja anda. Kord, kui poeg jälle tuhat rubla tahtis, wõttis ta selle käe alt kinni ja wiis eestois seiswa suure wanamoodi kirstu juure, tegi selle lahti ja wõttis sealt paari pastlaid ja takused püüsid wälja.

„Käed sa, kudas mina käima pidin, kui nii wana olin nagu sina.“

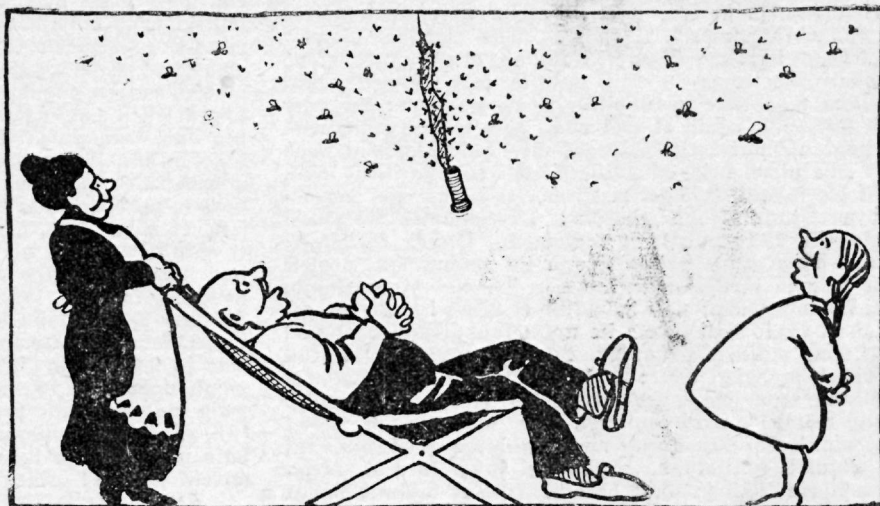
„Sulle teised riided poleks passinudki,“ wastas poeg. „Pea itka meeles, mis sugune suur wähe minu ja sinu wahel on: sina oled — ühtsa talumehes poeg, mina aga — linnainõunik poeg.“ — or.

Põlastus. Laulja: „Mis paganatemp see on! Mulle kinnigi näitelawal austajate poolt kõigest kolm pärga!“

Näitejuht: „Du seda siis wähe?“

Laulja: „Seda küll, aga ma matsin aednikule ju nelja eest!“

Surmanuhtlus kärbestele!

Nõudke kärblaste häwitamiseks kõige paremaid **Goome kärblepüüniseid.** Jällemüüjatele suure protsendid! Tellida suurel ja wäikesel mõõdul J. Tõnissoni kauplusest Kuninga uul. nr. 9, Tallinnas.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.